

H A N D E L I N G E N

VAN DE

S Y N O D E

DER

CHRISTELIJK AFGESCHIEDENE GEREFORMEERDE KERK

IN

N E D E R L A N D ,

GEHOUDEN VAN DEN 8sten TOT DEN 22sten JUNIJ

1854,

TE

Z W O L L E .

TE AMSTERDAM,
HOOGKAMER & COMP^e.

1854.

553

И В И А Н

И В И А Н

И В И А Н

VOORWOORD.

Heeft de algemeene Synode der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk in ons vaderland altijd hare handelingen openbaar gemaakt, ook nu heeft zij daartoe besloten; en wel om niet slechts een Verslag, door eene daartoe benoemde Commissie, uit de oorspronkelijke notulen zamengesteld, maar de notulen zelve, zoo als zij door de gansche Vergadering zijn goedgekeurd, in het licht te geven. Deze notulen hebben wel niet dat beknopte, sierlijke en nette aanzien in stijl en vorm, maar geven toch beter het eigen werk der Synode.

De Gemeenten mogen er uit zien hoe hare Opzieners, bij al het gebrekkige dat hun aankleefde, waarheid, vrede en orde in liefde hebben zoeken te handhaven en bevorderen, naar Gods Woord en op Gereformeerde wijze; hoe de Heere zich nog ontfermend heeft betoond, door vooral deze Vergadering te verwaardigen tot daarstelling van twee begeerlijke zaken, namelijk de bevestiging van eene langgewenschte vereeniging tusschen broeders en broeders, en grondslagen te leggen ter oprigting eener algemeene Theologische school.

De verstrooide broeders buiten onze gemeenschap, mogen er uit bespeuren, dat de Christelijk Afscheidene Gereformeerde Gemeente zich blijft kenmerken als de voortgezette Historische Gereformeerde kerk in Nederland, zoowel in wezen als in vorm, waartoe elk opregt Gereformeerd Christen met een vrij geweten zich kan, ja behoort te voegen, om God te dienen naar Zijn Woord.

De verlaters der Gereformeerde belijdenis mogen er uit beschaamd worden, wegens hunne aanmatiging van titels, goederen en regten, die deze kerk alleen toekomen, en die zij dus diefachtig of gewelddadig in bezit houden, opdat zij mogen eerlijk worden, door niet langer zich toe te eigenen hetgeen hun niet toekomt, of gave het de Heere, zich bekeeren van hunnen treurigen afval.

Daartoe make de Koning der Kerk deze bladen dienstbaar om Zijns grooten Naams wil, en geve het welvaren Sions te zien aan allen die daarom bidden.

Groningen,
den 4 Julij, 1854.

P. DIJKSTERHUIS.

Syn. Praes.

**SYNODALE VERGADERING, gehouden den
8sten Junij 1854 en volgende dagen, in
het kerkgebouw der Christelijk Afschei-
dene Gereformeerde Gemeente te Zwolle.**

Tegenwoordig zijn:

Uit de Prov. <i>Groningen</i> ,	de Leeraren: T. F. DE HAAN,
H. G. POELMAN,
P. DIJKSTERHUIS,
B. DE BELJ.
Ouderlingen: J. ALLERSHOF,
F. DOUMA.
" " " <i>Friesland</i> ,	de Leeraren: D. J. v. D. WERP,
K. J. v. GOOR.
Ouderlingen: H. P. HETTEMA,
D. B. v. D. MEULEN.
" " " <i>Drenthe</i> ,	de Leeraren: D. THIJS,
J. BAVINCK.
Ouderlingen: K. ENSING,
J. JOFFERS.
" " " <i>Overijssel</i> ,	de Leeraren: J. W. TE BOKKEL,
D. POSTMA.
Ouderlingen: J. TALEN,
G. J. LANDEWEERD.
" " " <i>Gelderland</i> ,	de Leeraren: A. BRUMMELKAMP,
D. BREUKELAAR,
E. WEERS.
Ouderlingen: S. v. JEVEREN,
J. VISSER.
" " " <i>Utrecht</i> ,	de Leeraren: P. J. OGGEL,
N. H. DOSKER.
Ouderling: J. G. GRIMBERGEN.

Uit de Prov. <i>Noord-Holland</i> ,	de Leeraar: S. v. VELZEN.
	Ouderlingen: J. HOOFT,
	W. v. HARTEN.
" " " <i>Zuid-Holland</i> ,	de Leeraren: H. JOFFERS,
	S. O. LOS.
	Ouderlingen: J. GEZON,
	J. DROST.
" " " <i>Noord-Brabant</i> ,	de Leeraren: C. STEKETÉE AZ.,
	P. J. D. BRUIJN.
	Ouderling: J. BURGHOUT.
" " " <i>Zeeland</i> ,	de Leeraren: C. STEKETÉE, Cz.,
	A. G. D. WAAL.

Eerste Sessie.

Donderdagmorgen, den 8sten Junij.

Art. 1.

Wordt opgegeven om te zingen, door Ds. S. VAN VELZEN, Praeses der Synode van 1851, Ps. 95: 1, 2. Daarna door ZEw. uit Gods H. Woord voorgelezen Openb. 2. Naar aanleiding hiervan houdt ZEw. eene opwekkende toespraak met betrekking tot het werk, waartoe wij zamen gekomen zijn. Voorts opent ZEw. de Vergadering door het gebed tot God.

Art. 2.

Zijn aan ZEw. de lastbrieven der afgevaardigden van de onderscheidene Provinciën overgegeven, en door ZEw. voorgelezen, opdat het blijke wie als leden in de Vergadering zitting kunnen nemen, om te kunnen overgaan tot de verkiezing van eenen Praeses en Scriba.

Art. 3.

Wordt intusschen door ZEw. in zijne vorige betrekking, Ds. D. J. VAN DER WERP verzocht, om voorloopig, wat er geschiedt, op te teekenen.

Art. 4.

1°. Uit den lastbrief van de Provincie Groningen blijkt, dat benoemd zijn tot afgevaardigden, behalve de beide Hoofd-

onderwijzers T. F. DE HAAN en H. G. POELMAN, de Predikanten P. DIJKSTERHUIS en B. DE BELJ, en de Ouderlingen J. ALLERSHOF en F. DOUMA; waarop onderzoek gedaan wordt naar het doel van de zending der beide eerstgenoemde broeders. Hierop worden aanmerkingen gemaakt door onderscheidene broeders, met wederkeerige verklaring en toelichting der afgevaardigden van Groningen. Nadat de zaak in omvraag gebragt is, blijkt het, dat de broeders van oordeel zijn, dat Groningen zich ten onregte beroepende op de Vergadering van 1851 en art. 52 der Kerkorde van 1578, er echter niet op staat, dat dezen broederen eene beslissende stem verleend worde; waarom men meent, de zaak te kunnen laten rusten totdat de Vergadering zal zijn geconstitueerd.

2°. Uit den lastbrief van Friesland blijkt, dat als afgevaardigden benoemd en gezonden zijn D.Ds. J. VAN DER WERP en K. J. VAN GOOR, en de Ouderlingen H. P. HETTEMA en D. B. VAN DER MEULEN, alle hier tegenwoordig, en worden deze broeders als wettige leden der Vergadering erkend.

3°. Volgens den lastbrief van Drenthe, zijn als afgevaardigden dier Provincie tegenwoordig D.Ds. J. BAVINCK en D. THJJS, en de Ouderlingen J. J. JOFFERS en K. ENSING. Deze afgevaardigden worden door goedkeuring van den lastbrief als wettige leden erkend.

4°. Daarna wordt de lastbrief van Overijssel overwogen. Na de afgevaardigden te hebben hooren noemen, als D.Ds. D. POSTMA en J. W. TE BOKKEL, en de Ouderlingen J. TALEN en G. J. LANDEWEERD, wordt door Ds. JOFFERS opgemerkt, dat onder hen voorkomen Ds. J. W. TE BOKKEL en de Ouderling G. J. LANDEWEERD, die niet als wettige leden kunnen erkend worden, voordat de vereeniging bekrachtigd is. Hiertegen komt Ds. BRUMMELKAMP op met de verklaring, dat ZEW. het er voor houdt, dat dit zoude zijn eene krenking van het regt der Provinciën, die hare afgevaardigden zenden, welke dan ook als wettige leden moeten worden erkend, totdat de Synode geconstitueerd zal zijn; terwijl alsdan de bezwaren, die er worden

geopperd, moeten worden beoordeeld. Hierop spreken ook nog andere broeders, waarna door den Praeses wordt voorgesteld, om het beslissend oordeel hierover uit te stellen, totdat de andere personen door de Provinciën benoemd, bekend zijn geworden. Ook hiertegen verklaart zich Ds. BRUMMELKAMP op vorige gronden, dat weder aanleiding geeft tot spreken aan andere broeders; waarop de Praeses verklaart, wat daarmede zijn doel is, namelijk om, wanneer eerst de andere lastbrieven goedgekeurd zijn, en er personen gevonden worden, die kunnen oordeelen over de wettigheid van die beide broeders, daarna zulks te doen, voordat men tot het verkiezen van eenen nieuwen Praeses overgaat, en zoo lang alleen de broeders Ds. D. POSTMA en de Ouderling J. TALEN te erkennen. De Vergadering keurt dit goed.

5°. Nu komt de beurt aan den lastbrief van de Provincie Gelderland, waarin voorkomen, die ook tegenwoordig zijn D.Ds. A. BRUMMELKAMP en D. BREUKELAAR en de Ouderlingen J. VISSER en S. VAN JEVEREN. Doch in dezen lastbrief wordt verlangd, dat Ds. BRUMMELKAMP vervangen zal worden door Ds. E. WEERS, als uitgemaakt wordt, dat de Hoofdonderwijzers van Groningen als zoodanig zitting bekomen. Daar weder dezelfde aanmerking gemaakt wordt, als op den lastbrief van Overijssel, zoo wordt voorgesteld en aangenomen, den Ouderling J. VISSER te erkennen, en met de anderen te handelen als met Ds. TE BOKKEL en den Ouderling LANDEWEERD geschied is:

6°. De lastbrief van de Provincie Utrecht wordt overwogen. Als afgevaardigden zijn tegenwoordig D.Ds. P. J. OGGEL en N. H. DOSKER, en de Ouderling J. G. GRIMBERGEN. De tweede Ouderling is, volgens de verklaring der andere afgevaardigden, teruggebleven uit gevoel van onbekwaamheid. Overigens is er niets aan te merken op dezen lastbrief en worden de drie genoemde broeders als leden erkend.

7°. Wordt voorgelezen de lastbrief van de Provincie Noord-Holland, waaruit blijkt, dat tegenwoordig zijn de Leeraar S. VAN VELZEN, en de Ouderlingen J. HOOFT en

W. VAN HARTEN. Ds. NENTJES, mede benoemd, is, naar de verklaring van Ds. VAN VELZEN, denkelijk wegens ongesteldheid teruggebleven, maar zal welligt aanstaanden Maandag tegenwoordig zijn. Wordt voorgesteld, een' brief aan Ds. NENTJES te zenden tot kennisgeving dat zijn Secundus zich niet tegenwoordig bevindt, en wordt dit aan Ds. H. DE COCK van Kampen, hier tegenwoordig, opgedragen. Eindelijk wordt deze lastbrief goedgekeurd en worden de broeders als leden erkend. Hierbij komt nog in bedenking, of er niet gezorgd moet worden, dat er een tweede Ouderling van Utrecht komt, en wordt geoordeeld ook een brief aan B. KARSEMEIJER, benoemd afgevaardigde, te schrijven. Dit wordt opgedragen aan Ds. DE HAAN.

8°. De Provinciale Vergadering van Zuid-Holland heeft gezonden, volgens gelezenen lastbrief, de Leeraren H. JOFFERS en S. O. LOS, en de Ouderlingen J. DROST en J. GEZON, waarbij de toelichting wordt gegeven, dat toen J. GEZON benoemd werd, hij wettig Ouderling was, maar met het Nieuwe jaar is afgetreden; dat alle middelen zijn aangewend, om zijnen Secundus te zenden, maar vruchteloos, daar ZEW. volstrekt geene gelegenheid had hier te komen. Nu is de vraag, of broeder GEZON, hier tegenwoordig, als lid der Vergadering kan erkend worden, met de overige benoemde en hier tegenwoordig zijnde leden; waarop de Vergadering toestemmend antwoordt en den lastbrief goedkeurt.

9°. Uit Zeeland zijn tegenwoordig, overeenkomstig hunnen lastbrief D.Ds. C. STEKETÉE, CZN., en A. G. DE WAAL, zonder Ouderlingen. Als redenen hiervan worden opgegeven het kleine getal der gemeenten en de zware kosten. Genoemde Leeraren worden als leden der Synode erkend, maar op het terugblijven der Ouderlingen worden onderscheidene aanmerkingen gemaakt, en na de verklaring dat het niet ontbrak aan Ouderlingen, die konden komen, wordt besloten, dewijl er geene benoemd zijn, de Provincie Zeeland broederlijk te bestraffen, en te vermanen, in het vervolg niet weder zoo te handelen. Dit wordt opgedragen aan Ds. POSTMA.

10°. Eindelijk komt men tot den lastbrief van Noord-Braband, en blijkt dat benoemd en aanwezig zijn D.Ds. C. STEKETÉE, AZ. en P. J. DE BRUIJN, en de Ouderling J. BURG-HOUT. De andere benoemde Ouderling heeft zijnen Secundus aangeschreven, die ook deze week niet kon, maar toch beloofd heeft, in de volgende te komen. Ds. STEKETÉE, AZ. wordt verzocht, ZEW. nog te schrijven, om in allen gevalle te komen, of den anderen Secundus dadelijk aan te schrijven, met dringende aanmaning om zoo spoedig mogelijk zich hier te bevinden. Hierna worden de overige personen als leden der Vergadering erkend en de lastbrief van deze Provincie goedgekeurd.

Art. 5.

Wordt deze zitting geëindigd met het zingen van Ps. 119: 3; en de dankzegging door Ds. A. BRUMMELKAMP.

Tweede Sessie.

-lijx

-lov wof

Donderdagmiddag.

Art. 1.

De Vergadering wordt geopend met het zingen van Ps. 84: 3 en het gebed door Ds. DE HAAN.

Art. 2.

De notulen der morgenzitting worden voorgelezen, en na gemaakte aanmerkingen, iets ingelascht of veranderd zijnde, goedgekeurd.

Art. 3.

Nadat eenigen tijd is gesproken, wat eerst zal behandeld worden: óf in hoe ver de Hoofdonderwijzers, uit Groningen afgevaardigd, zitting en stem zullen hebben, óf wat geoordeeld moet worden over de wettigheid van het Deputaatschap van Overijssel en Gelderland, verklaren de afgevaardigden van Groningen er in te berusten, dat overeenkomstig de aangenomene notulen van de zitting van heden morgen,

vooraf gehandeld wordt over de wettigheid van de afgevaardigden uit Overijssel en Gelderland, en dat als de Synode geconstitueerd zal zijn, alsdan zal gehandeld worden over de zitting en stem van de gezondene Hoofdonderwijzers.

Art. 4.

Men gaat over tot het onderzoek der vereeniging met Ds. BRUMMELKAMP c. s. en wordt voorgesteld, of het niet goed ware, dat twee broeders, namelijk Ds. JOFFERS en Ds. POSTMA daarover spreken. Aan de afgevaardigden van Zuid-Holland die het eerst bezwaren ingebracht hebben, wordt nu vrijheid gegeven te spreken, en die bezwaren te ontwikkelen. Hierop verzoekt, Ds. JOFFERS te mogen voorlezen uit den Instructiebrief van Zuid-Holland, op welke gronden zich die Provincie met Ds. BRUMMELKAMP c. s. zoude kunnen vereenigen. Dit geschied zijnde, verklaart ZEW. dat de vereeniging niet op de gezegde gronden tot stand gebracht is; want dat er geene terugkeering heeft plaats gehad, gelijk uit daadzaken is gebleken, en geene schuldbelijdenis, van bedrevene feiten, begaan tegen de regten en orde der Kerk.

Hierop wordt door Ds. POSTMA, met tusschengevoegde ophelдерingen, verslag gedaan van de vereeniging en allereerst voorgelezen de grond van vereeniging uit het Verslag van de Synode van 1851, bladz. 9, enz. Daarna doet ZEW. verslag van de vereeniging, van haren oorsprong, voortgang, en einde, volgens het voorgevallene op de Provinciale Vergaderingen te Zwolle en te Arnhem, gelijk aan de gemeenten in de kerk, door eene gedrukte circulaire in der tijd is bekend gemaakt.

Ds. JOFFERS wederom het woord ontvangende, geeft verder de bezwaren tegen deze vereeniging te kennen; en wel dat de broeders verklaard hebben, niet terug gekomen te zijn van den ingeslagen weg, door met die broeders, die nog afgeweken of wettig gecensureerd zijn, in vereeniging te blijven voortleven; en welke pogingen zij vruchteloos aangewend hebben om met hen te vereenigen. Waaruit ZEW. bewijst, dat de bedoelde broeders nog dezelfde zijn, die zij vroeger

waren, en door de Synode nog als buiten de Kerk moeten beschouwd en behandeld worden.

Hierna verantwoordt Ds. POSTMA dit weder, en doet blijken dat, naar zijn oordeel, met voldoening aan hetgeen op de Synode van 1851 is gevorderd, de vereeniging is tot stand gebracht; maar dat als er iets ligt ten laste van Gelderland met betrekking tot Ds. DONNER, de beide Provinciën ieder afzonderlijk moeten behandeld worden, eerst Overijssel en dan Gelderland. Ds. LOS en Ds. JOFFERS zeggen, dat de verklaring (*) is, dat wij ons met Ds. BRUMMELKAMP c. s. en zij zich niet met ons vereenigen. De Praeses toont aan dat overeenkomstig het Verslag van 1851 gezegd kan worden, dat de eerste pogingen tot hereeniging door de Synode aangewend zijn. Ds. POSTMA zegt, dat hij de aanhef van het bedoelde besluit wel eene hoogte van die zijde noemt, maar dat zij er toen ter tijd en nog in konden berusten. Hierover blijft verschil bestaan tusschen de gedachten van Ds. JOFFERS en Ds. POSTMA, zoodat de Vergadering moet oordeelen, of de vereeniging op goede gronden is tot stand gekomen. Daarom wordt gelegenheid verleend aan de andere broeders, om inlichting te vragen of te geven over de zaak, die in behandeling is, gelijk sommigen daarvan ook volgens hunne behoefte en die van anderen gebruik maken. Onder anderen spreekt de Praeses met Ds. JOFFERS, en bewijst dat de vereeniging in zich behelst, hetgeen van de broeders gevorderd konde en moest worden, en dat hun standpunt met betrekking tot de Hervormde Kerk, uit den inhoud van de gedrukte en aan de onderscheidene gemeenten rondgezondene stukken blijkt. Ds. JOFFERS echter zoekt het tegendeel daaruit te betogen. Eindelijk wordt door den Praeses voorgesteld, dat, Ds. BRUMMELKAMP c. s., gehoord hebbende de bezwaren van de Provincie Zuid-Holland tegen de vereeniging, eene nadere

(*) Zie het gedrukte en aan de gemeenten toegezondene besluit van de Provinciale Vergadering, gehouden te Arnhem, den 17de en 18de November 1852.

verklaring geven, tot bewijs dat zij door die broeders verkeerd verstaan en begrepen zijn; waarop Ds. JOFFERS zegt, niet te kunnen rusten, voor dat Ds. BRUMMELKAMP c. s. eene duidelijke en ronde verklaring geven van hunne vereeniging, zonder eenige dubbelzinnigheid, met weglating van hetgeen in het slot van den brief voorkomt (*). De Praeses wendt zich tot de broeders van Overijssel en Gelderland met verzoek om deswege de begeerde verklaring te geven en houdt hun het Verslag voor van de Synode van 1851. Intusschen geeft Ds. BRUMMELKAMP eene verklaring aan Ds. JOFFERS van de opregtheid zijner afscheiding, dewijl hij oordeelt dat dit het hoofdbezwaar van Ds. JOFFERS uitmaakt. Ds. JOFFERS daarentegen doet de vraag aan Ds. BRUMMELKAMP, of ZEW. dan sedert de Synode van 1851 veranderd is; waarop ZEW. verklaart niet van standpunt veranderd te zijn, en meent, dat er eene fout in het Verslag van 1851 is ingeslopen. Vele broeders dit hoorende, worden bezwaard, daar zij het anders weten, en het tegendeel moeten beoordeelen uit de gansche redenering met Ds. BRUMMELKAMP, in dat Verslag voorkomende. Ds. BRUMMELKAMP verklaart nogmaals, dat ZEW. ten allen tijde, in strijd met de verklaring in het Verslag van 1851 voorkomende, met lijf en ziel afgescheiden is geweest, zoowel van het thans bestaande Hervormde *Kerkgenootschap*, als van het Kerkbestuur, gelijk blijkt uit zijne woorden en schriften.

Tot afwisseling en verpozing wordt gezongen Ps. 122: 3 en des Heeren Naam aangeropen door den Praeses.

Nu wordt aan ieder der broeders gelegenheid gegeven, om zijn gevoelen over de aanhangige zaak in het midden te brengen. Het blijkt, dat verre de meeste broeders denken, dat er omtrent de vereeniging nog wantrouwen ligt, hetwelk door de gesprekken nog vermeerderd is; zoodat men verlangt eene

(*) Zie den gedrukten en aan de gemeenten toegezonden brief van de Provinciale Vergadering, gehouden te Arnhem, den 1ste en 2de September 1852.

nadere verklaring van die zijde, opdat de wensch naar bevestiging der vereeniging, op goede Gereformeerde gronden, moge vervuld worden, en men van goeder harte in den Heere moge kunnen juichen. De Praeses vraagt, of die verklaring reeds op papier gebracht is, waarop Ds. BRUMMELKAMP zegt, eerst heden avond nog eens het Verslag van de Synode van 1851 op dat punt te willen nalezen, ten einde morgen ochtend zulk een opstel mede te brengen. Hierbij is het vooreerst gelaten, met de bijvoeging dat de andere broeders, afgevaardigden uit de Provinciën Gelderland en Overijssel, diezelfde verklaring ter geruststelling dienen te geven. En geeft de Praeses aan de leden in overweging, of wij na al het gehoorde niet met die broeders kunnen vereenigen; en aan Ds. BRUMMELKAMP c. s. om eene verklaring op te stellen, die zij in goede conscientie doen kunnen.

Art. 5.

Deze zitting, die reeds lang geduurd heeft, wordt gesloten met het zingen van den Avondzang, vs. 7, en de dankzegging door Ds. DIJKSTERHUIS.

Derde Sessie.

Vrijdagmorgen, den 9den Juij.

Art. 1.

De Vergadering wordt geopend met het zingen van Ps. 72: 6, en het gebed door Ds. POSTMA.

Art. 2.

De notulen van de zitting van gisteren middag worden voorgelezen, en met onderscheidene opmerkingen en noodige veranderingen goedgekeurd.

Art. 3.

De Praeses vraagt, of de broeders van Overijssel en Gelderland met hunne verklaring gereed zijn. Ds. BRUMMELKAMP antwoordt iets voor zich zelve opgesteld te hebben,

volgens den stroom der gedachten, die ZEW. gisteren uit de Vergadering medegenomen had, dat hij wenscht voor te lezen.

Dit stuk is van den volgenden inhoud:

V E R K L A R I N G.

Daar ik iets meen te gevoelen van hetgeen de Apostel noemt verbannen te willen wezen van CHRISTUS, voor zijne broederen, die zijne maagschap zijn naar den vleesche, zoo is het mij zeer gemakkelijk eene verklaring te geven en mijn best te doen tot geruststelling der Zuid-Hollandsche broeders, die bezwaar geopperd hebben tegen de vereeniging, gelijk die in Gelderland en Overijssel den 17^{den} en 18^{den} Novemb. 1852 tot stand kwam, en waaraan vele Provinciën hare goedkeuring reeds hebben te kennen gegeven.

Vooraf merk ik aan, dat de broeders van Zuid-Holland ten onrechte er over gesproken hebben, alsof wij vereenigd geweest zijn tot op het jaar 1851, en ons toen eerst door de meerderheid de gemeenschap zoude geweigerd zijn geweest. Wij kwamen ten jare 1851 bij elkander om te spreken over hereeniging, met betrekking tot de verwijdering, die plaats gevonden had in het jaar 1847.

Toen in het jaar 1851 die hereeniging niet tot stand gekomen was, werden er daarna in de Provinciën Gelderland en Overijssel pogingen toe aangewend en met den besten uitslag bekroond. Uwerzijds hielden de broeders ons voor datgene wat de Vergadering van 1851 ons voorgehouden had, en onzerzijds maakten wij geen bezwaar dat aan te nemen.

Van weërskanten deden wij ons best elkander de struikelblokken voor de voeten weg te ruimen. Het bleek dat het wantrouwen, dat in het jaar 1851 nog niet geweken was, door vertrouwen vervangen was, en de bezwaren waren verdwenen!

Daar wij vroeger den ander de schuld gaven van onze verwijdering, wekten wij nu elkander op dat niet te doen, en ieder zijn eigene schuld daarin op te zoeken, en die te belij-

den voor den Heere. In plaats van verwijdering was er nu vereeniging, in plaats van hardheid liefde, en des Heeren goedkeuring ondervonden wij kennelijk op dit ons doen. Ook bij de andere Provinciën vond dit veel goedkeuring, en van alle kanten kwamen de meest verkwikkende bewijzen er ons van toe; zoo zelfs, dat er van de Provinciën thans in hunne Instructiebrieven bevestiging der hereeniging vragen aan deze Vergadering.

Zoo wij 't wel hebben, vloeit deze vraag vooral voort uit den tegenstand, dien men in Zuid-Holland er tegen bespeurt. i

En de tegenstand uit Zuid-Holland is ons gisteren gebleken, voornamelijk voort te vloeijen uit een paar woorden, die, toen wij over de hereeniging onderhandelden, gesproken zijn met betrekking tot hetgeen *voor* het jaar 1851 was gebeurd, terwijl de Zuid-Hollandsche broeders die toepassen op het gebeurde in 1851, en bepaaldelijk op woorden die ik ter Amsterdamsche Vergadering persoonlijk zoude geuit hebben.

Waarde broeders! geve de Heere ons hier duidelijkheid en den geest des onderscheids. Als eenmaal JONATHAN tot SAUL, zoo zeg ik hier uit heel mijn hart: „moet ik sterven, ik weiger zulks niet;” maar laat daarom de hereeniging van het gescheurde ligchaam niet achterblijven. Wij zijn toch elkanders leden, en de voet *kan* niet zeggen tot de hand: „ik heb u niet noodig.”

Laat ons thans — gelijk de Provinciën Gelderland en Overijssel, toen zij zich hereenigden — laat ons bidden om levendig gevoel van behoefte aan elkander, en waar wij die gevoelen, zullen wij het ons de meeste eer rekenen zulks het meest te openbaren.

En wat nu mijne woorden aangaat op de Vergadering in het jaar 1851 gesproken, die opgeteekend staan in haar *Verslag* — en waar de Zuid-Hollandsche broeders op toepasselijk maken hetgeen tijdens onze hereeniging gezegd werd om losse geruchten tegen te gaan, en het geweten aan weêrskanten vrij te houden — zij staan in onmiddellijk verband met hetgeen toen mijne ziel vervulde: *de oprigting van het Seminarie*

te Amsterdam. Wat ik daarmede wil, zal wel duidelijk zijn aan ieder, ook zonder dat ik het zeg: de meer degelijke opleiding van toekomstige dienaren des Woords voor nabij en verre.

Heb ik daarmede de scheiding, de verwerping van het Hervormd kerkbestuur of van het Hervormd kerkgenootschap in het meest of in het minst kunnen of willen verloochenen?

Mijn standpunt en twintigjarig strijden moest mij zoo ik meende, tegen elke soortgelijke verdenking in veiligheid hebben gesteld. De gedachte is niet bij mij opgekomen dat men mij hiervan kon verdenken, ook al had iemand gemeend er den schijn van te ontwaren, voor dat het mij gevraagd werd, zelfs van de zijde der broederen die met mij stonden. Ik vernam dit met groote verwondering! — Kan het mij daarbij vreemd voorkomen dat ook zij het dan meenden, die in meerdere of mindere mate tegen mij overstonden — zeker niet. En vraagt men of ik op die Vergadering te Amsterdam al het mogelijke gedaan heb tot hare geruststelling, zoo wil ik gaarne zeggen dat ik dit ontkennend moet beantwoorden. „Ik was daar niet op uit, en ook bij mij was wantrouwen.” Ook wil ik niet ontkennen dat er vrees bij mij bestond, dat ik of een woord te veel zou zeggen, of dat men het, ingeval wij hereenigden, daarna zou kunnen gebruiken om mij, met betrekking tot het op te rigten Seminarie, te bemoeijelijken. Ik wist toch dat men dat wantrouwe, dat men meende dat wij niet zonder verloochening van beginselen met niet-afgescheidenen te zamen konden werken. En wat meende ik? Bij de wetenschap dat de niet-gescheidenen ons standpunt kenden, en ook volstrekt niet gevorderd hadden dat wij iets daarvan zouden opgeven, was ik veilig in de gedachte: „Zoo de Heere ons maar getrouw maakt en bewaart voor afwijking, zal het „ordelooze” zich van zelve verliezen in het „ordelijke,” het „onkerkelijke” in het „kerkelijke.” Onze Gereformeerde beginselen zijn daartoe positief en beslist genoeg. Niet door ons, maar door een der niet-gescheidene broeders was meer-malen zelf gezegd: „wat doen wij? Eigenlijk rigten wij niets

nieuws op; hetgeen thans te Arnhem is komt over naar Amsterdam en krijgt uitbreiding." En voor zoo ver die niet-gescheiden broeders medewerken, dacht ik, worden zij daardoor geleidelijk gebragt op den weg, dien zij zeggen te willen bewandelen, den kerkelijken en wel Gereformeerden, dien zij echter maar volstrekt niet willen onder den naam van Afgescheidenen. Onder dien naam — zit het hun echter ook meer in de kerkelijke goederen, dan in den naam, welnu: wat nood, indien zij alzoo meenen minder beschuldigd te kunnen worden dan wij, afstand daarvan te hebben gedaan; ja wat nood ook voor ons om daarin te rusten, indien zij die, na lange of korte jaren uit handen van den vijand, die ze ons gemeenschappelijk heeft ontfutseld, weer magtig konden worden.

Kan het echter waar zijn dat ik door het een en ander *verward* geweest ben, gelijk hier is gezegd, ik weêrspreek dit niet.

Kan het waar zijn dat in de vlugheid der improvisatie het woord *kerkgenootschap* door mij eenmaal of ook meermalen is gebezigd in de plaats van *kerk*, zoodat ik letterlijk gezegd heb, mij wel van het kerkbestuur, maar niet van het kerkgenootschap te hebben afgescheiden — het kan zoo zijn. In opregtheid voeg ik er echter bij: Zoo ver ik mij zelven ken is dit nimmer mijne meening geweest, maar wel heb ik steeds, en voor al ook toen, nadruk gelegd of meenen te leggen op het onderscheid, dat daar is tusschen de Gereformeerde kerk en het Hervormd kerkgenootschap. Onder de leiding van onzen eersten Koning heeft men het laatste in de plaats gesteld van het eerste. De Afscheiding heeft zulks ontmaskerd, maar door de wijze waarop men ons dwong erkenning te vragen in de burgerlijke maatschappij, heeft men dat weêr in de schaduw gesteld. Ik ontveins niet, dat ik hoopte dat door de vereeniging van niet-gescheidenen met gescheidenen aanvankelijk in de oprigting van het Seminarie, die schaduw weêr mogt verdreven worden, en zoo men in verband met het een en ander, uit hetgeen ik broeder PLOEG antwoordde op zijne vraag betrekkelijk onzen toestand vergeleken met dien

van voor de Synode van 1618, heeft opgemaakt, dat ik van oordeel was dat daar in plaats van degelijke afscheiding, volgens art. 29 onzer Geloofsbelijdenis, redding mogelijk was in den weg van — in mijn oog altijd belagchelike en gemystificeerde uitdrukking! — „hervorming der kerk in de kerk,” dan wil ik gaarne erkennen dat ik daarvan de schuld moet dragen.

Geldt nu het bovenstaande slechts mijn persoon, ik twijfel niet of de andere broeders zoowel als ik, zullen bereid zijn, ter geruststelling, verklaringen te geven aan wie ze ons hier vraagt, met betrekking tot leer en kerkregering.

Zwolle, 9 Junij 1854.

A. BRUMMELKAMP.

Daarop leest Ds. TE BOKKEL eene korte schriftelijke verklaring voor, vertrouwende, dat de andere broeders die wel mede zullen onderteekenen.

De Praeses wendt zich tot de broeders van Zuid-Holland, om te vragen, hoe zij over die verklaringen denken; waarop eerst Ds. Los, daarna Ds. JOFFERS zegt, niet in die verklaringen te hebben gehoord, wat noodzakelijk ter geruststelling moest verklaard worden, namelijk, dat de bedoelde broeders, overeenkomstig het besluit der Synode van 1851, wederkeeren van hun kerkelijk standpunt en terugkomen van hunne verkeerdheden. Hiermede stemmen hoofdzakelijk de Ouderlingen van die Provincie in. Daar het dus blijkt, dat de broeders uit Zuid-Holland geen genoegen nemen, stelt de Praeses voor, opdat deze dag niet weder vruchteloos worde doorgebracht, of men nu de hereeniging kan bevestigen, dan of de broeders nog vooraf daarover begeeren te spreken. Het blijkt, dat het laatste verlangd wordt. Derhalve krijgt ieder daartoe de gelegenheid. Ds. POSTMA brengt in het midden, dat de Vergadering, zonder te letten op feiten, behoort te onderzoeken, of de vereeniging geschied is op de gronden, door de Synode van 1851 gelegd, en dit alzoo bevindende, haar eenvoudig te bekrachtigen. ZEW. leest daarbij een voorstel, om door die broeders te laten onderteekenen, ter nadere ge-

ruststelling der Vergadering, dat de Praeses dadelijk in omvraag brengt, en wel eerst bij de broeders uit Zuid-Holland. Ds. Los antwoordt, dat er alsdan niet anders overblijft, dan eenige begane feiten; maar Ds. JOFFERS vereenigt zich wel met het eerste, doch zegt het laatste dubbelzinnig te vinden, en nog er niet in te kunnen berusten, terwijl dan nog ZEW. blijft vorderen schulderkennis van begane feiten. En vragen de broeders van Zuid-Holland vooreerst de verklaring: Dat zij van het verschil tusschen ons en hen, in het kerkelijke geopenbaard, waarom wij in de Synode van 1851 niet konden vereenigen, zijn teruggekomen. Hierop geeft Ds. BRUMMELKAMP de volgende verklaring: „Gaarne erken ik, dat het mijn wantrouwen, en slechts mijn wantrouwen en vrees was, die mij in het jaar 1851 verhinderden, toe te treden tot hetgeen de Synode ons voorhield, en dat ik later zonder eenige terughouding en met blijdschap des harten toetreden ben.” Hierna leest de Praeses iets uit het Verslag van 1851, dat aan de gemeenten is bekend gemaakt als door Ds. BRUMMELKAMP en TE BOKKEL te Zwolle met „ja” beantwoord te zijn. Ds. BRUMMELKAMP ontkent, dat zij die verklaring hebben afgelegd, die te vinden is bladz. 17, N°. 3; waarna de Praeses, uit de Synode van 1851, met Ds. BRUMMELKAMP spreekt over de beteekenis van de gronden der vereeniging, die daar gelegd zijn. Ds. BRUMMELKAMP verklaart, het zóó niet begrepen te hebben, maar zich er mede te vereenigen, wanneer het niet beteekent, dat hij en die met hem waren, van de Gereformeerde leer en kerkregering zijn afgeweken geweest. Eindelijk wordt tot bevestiging der vereeniging, aan de broeders ter onderteekening voorgelegd eene verklaring, door Ds. VAN DER WERP opgesteld, waarin alle de broeders, ook die van Zuid-Holland, zouden kunnen berusten. Sommigen aan de zijde van Ds. BRUMMELKAMP vinden daarover bezwaar, waarop ZEW. eene andere schriftelijke verklaring inlevert van dezen inhoud:

„Tot dusver heb ik gemeend, dat bladz. 17 van de Ver-

„gadering van 1851 beteekende, dat ons kerkelijke gemeen-
 „schap geweigerd werd, alsof wij niet Gereformeerd zouden
 „zijn, en heb mij daarom steeds buiten die bladzijde gehou-
 „den. Thans vernemende, dat het niet anders beteekent, als
 „dat het niet *den grond waarop*, maar slechts onze *toetreding*
 „tot de broeders inhoudt, verklaar ik gaarne, er evenmin
 „bezwaar in te hebben als in bladz. 9, dat ons door de
 „Vergadering is voorgelegd.”

In deze verklaring zeggen de broeders van Zuid-Holland niet te kunnen berusten. Ds. BRUMMELKAMP verzoekt zich met de broeders zijnerzijds te mogen verwijderen, om over het een en ander te raadplegen, en hun best te doen, de voorgestelde verklaring, opgesteld volgens den Instructiebrief van Zuid-Holland, waarin die broeders zouden kunnen berusten en tot genoegen der Vergadering, te onderteekenen. De Vergadering keurt het goed en oordeelt tevens deze zitting te sluiten.

Art. 4.

Na het zingen van Ps. 84 : 6 doet Ds. Los de dankzegging.

Vierde Sessie.

Vrijdagmorgen.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 97 : 6 en het gebed door Ds. POELMAN.

Art. 2.

De notulen worden voorgelezen, en met enkele aanmerkingen en veranderingen goedgekeurd.

Art. 3.

Door onderscheidene gesprekken uit de lezing der notulen voortgevoerd, komt men terug op hetgeen Ds. BRUMMELKAMP ontkend heeft, bevestigend in de vergadering te Zwolle den 23sten en 24sten Junij 1852 beantwoord te hebben, voorkomende op bladz. 17, N°. 3, van het Verslag der Synode van 1851. Ds. JOFFERS eischt, dat Ds. BRUMMELKAMP eerst

moet verklaren, dat hij het aangenomen heeft, waarmede D^r. VAN DER WERP zich vereenigt, zeggende dat, wanneer zulks niet erkend wordt geschied te zijn, de geheele grond van vereeniging vervalt en zij niet bekrachtigd kan worden, maar nog eerst hier moet worden gesloten. Ook Ds. POSTMA erkent, dat zulks regt is. Hierop heeft Ds. DE COCK van Kampen in het midden gebracht, dat de notulen van de gezegde Vergadering te Zwolle gehouden, waaruit dit extract genomen is, voorgelezen zijn, vóórdat Ds. BRUMMELKAMP en Ds. TE BOKKEL vertrokken waren, en dat zij die mede hebben toegestemd en goedgekeurd. Ds. BRUMMELKAMP en Ds. TE BOKKEL zeggen zich dit niet te kunnen herinneren, maar verklaren eindelijk beide broeders, dat zij hetgeen op bladz. 9 van het Verslag der Synode van 1851 voorkomt, hebben *aangenomen* en aan hetgeen op bladz. 17, N°. 3 te vinden is, hebben *voldaan*, waarop de Vergadering in dat punt genoeg neemt. Hierdoor nu kan de Vergadering het extract uit de notulen van Zwolle voor echt aannemen, en daar de uitdrukking, heden morgen door Ds. BRUMMELKAMP gedaan, thans teruggenomen is, kan de Vergadering in die verklaring berusten.

Nu vraagt de Praeses aan Ds. BRUMMELKAMP c. s. de verklaring door Ds. VAN DER WERP gesteld, (zie pag. 16), met de onderteekening; waarop Ds. BRUMMELKAMP nog vooraf vraagt: hoe het dan moet met onafgedane zaken in particuliere gemeenten? en van den Praeses ten antwoord ontvangt, dat die zaken door de Synode zullen behandeld worden, overeenkomstig de aangenomene Kerkórde. Een der broeders Ouderlingen, namelijk VAN JEVEREN van Arnhem, vraagt nog eenige inlichtingen omtrent de voorgestelde verklaring, die hem gegeven worden, waardoor zijne bezwaren grootelijks wegvallen. Nu brengt Ds. BREUKELAAR zijne bezwaren in omtrent het laatste gedeelte van die verklaring, als te onbepaald gesteld. Waarop aan ZEW. gezegd wordt, dat dit niet van toepassing kan zijn op de scheuring, of op zaken

uit die scheuring ontstaan; maar dat ook volgens hunne betuiging, zij, die door een wettig Kerkbestuur zijn gecensureerd of afgezet, door het wettig Kerkbestuur moeten behandeld worden, totdat de Synode daarover beslist.

Nu eindelijk wordt de voorgelegde verklaring, met eene korte nota door de broeders Ds. BRUMMELKAMP c. s. voortgebracht.

Het bedoelde stuk luidt aldus:

Wij ondergeteekenden verklaren in goeder conscientie, dat wij bevestigen, volkomen vereenigd te zijn met Gods Woord, de Formulieren van Eenigheid en de aangenomene Dordsche Kerkorde van 1619 en wat daarmede in verband staat. Ook kunnen wij wel intrekken den brief, door de Leeraren DE MOEN en SCHUURMAN geteekend, voor zoover daarin iets voorkomt, dat zoude strijden tegen de gronden van vereeniging, door de Synode in 1851 gelegd, of dat zoude kunnen stooten en wantrouwen verwekken. En eindelijk, wat sommige daden aanbelangt, waarin wij mogten overtreden hebben, geven wij ons volkomen in de handen der Synode over, en zijn bereid, schuldbelijdenis te doen van datgene, waarin ons op goede gronden kan aangetoond worden, dat bijzondere personen in bijzondere zaken zich mogten hebben misgaan, hetwelk de Vergadering verklaart, dat van beide zijden geschieden zal.

Nota. Ter geruststelling der broeders, onderschrijven wij gaarne bovenstaande verklaring, daar wij achten, slechts te bevestigen, wat te Zwolle en te Amsterdam verklaard is.

Arnhem!

Dit stuk voorgelezen zijnde, oppert Ds. JOFFERS nieuwe bezwaren over de nota, daarbij voorkomende. ZEW. verklaart te oordeelen dat het stuk niets bevat als de nota er in blijft.

Dit wordt door sommige broeders tegengesproken, die beweren, dat dit moet aangemerkt worden als eene beschouwing van Ds. BRUMMELKAMP, c. s. om zich voor hunne Provinciën te kunnen verantwoorden. Breedvoerig wordt over die nota

of bijvoeging voor en tegen gesproken, totdat de Praeses eindelijk Ds. BRUMMELKAMP c. s. vraagt, of die nota of bijvoeging niet weggenomen, of met een woord veranderd kan worden: Waarop zij antwoorden, dit niet te kunnen doen, er bijvoegende, zooveel gedaan te hebben als zij met een goed geweten konden doen. Nadat intusschen nog veel over en weder gesproken is, worden de broeders Ds. BRUMMELKAMP c. s. door den Praeses opgewekt de nota weg te laten op grond dat, daar zij er geene bedoeling mede hebben, zij zulks gemakkelijk kunnen doen, en daartoe, ten einde de vereeniging te bevestigen, zich verplicht zullen houden. Zij oordeelen, dat dit van hen niet mogt gevergd worden, daar zij gedaan hebben wat zij kunnen doen, en de andere broeders hun in het geheel niet te gemoet komen.

Wordt verzocht tusschen beide eens te zingen, en daartoe opgegeven: Ps. 86: 6. In het gebed gaat Ds. JOFFERS de Vergadering voor.

Daarna wordt de verklaring weder door den Praeses voorgelezen, en gevraagd: indien van de vereeniging niets in het verslag van de Synode van 1851 was uitgedrukt en daarover te Zwolle en te Arnhem niets gebeurd was, of Ds. BRUMMELKAMP c. s. dan op de voorgestelde gronden zich zouden kunnen vereenigen en dat stuk onderteekenen. Nog wordt voorgesteld, of bij die nota kon worden gevoegd: *en in de Synode van 1851 wordt gevorderd.* De broeders oordeelen dit wel te kunnen doen; maar daartegen verzet zich Ds. JOFFERS, en zegt hierin niet te kunnen instemmen, of het woord *slechts*, daarin voorkomende, moet doorgehaald worden. Ds. VAN GOOR stelt voor, of de nota, die thans onderaan staat, niet in het hoofd van de verklaring zoude kunnen invloeiën. Dit geschied zijnde, vraagt de Praeses aan Ds. BRUMMELKAMP c. s., of zij nu de verklaring kunnen onderteekenen; waarop Ds. TE BOKKEL, Ds. BRUMMELKAMP, de Ouderlingen VAN JEVEREN en LANDEWEERD en eindelijk ook Ds. BREUKELAAR verklaren zulks te kunnen.

De toestemming op die verklaring door alle de broeders gegeven zijnde wordt dat stuk door den Praeses bij vernieuwing aan de geheele Vergadering voorgelezen, opdat zij beoordeelen of zij op die gronden de vereeniging kan goedkeuren en aan de bedoelde broeders zitting verleenen.

Nu luidt de verklaring aldus:

Opdat de vereeniging, gemaakt te Zwolle en te Arnhem, thans voltrokken kunne worden, verklaren de ondergeteekenden ter geruststelling der broeders, in goeder conscientie, door dezen, volkomen vereenigd te zijn met Gods Woord, de Formulieren van Eenheid, en de aangenomene Dordsche Kerkorde van 1619 en wat daarmede in verband staat. Ook kunnen wij wel intrekken den brief van de Vergadering van den 1sten en 2^{den} September 1852, gedaateerd Arnhem den 7^{den} September 1852, door de Leeraren DE MOEN en SCHUURMAN geteekend, zoo ver daar in iets voorkomt, dat zoude strijden tegen de gronden van vereeniging, door de Synode in 1851 gelegd, of dat zoude kunnen stooten en wantrouwen verwekken. En eindelijk wat sommige daden aanbelangt, waarin wij mogten overtreden hebben, geven wij ons volkomen over in de handen der Synode, en zijn bereid, schuldbelijdenis te doen van datgene, waarin ons op goede gronden kan aangetoond worden, dat bijzondere personen in bijzondere zaken zich mogten hebben misgaan, hetwelk de Vergadering verklaart, dat van beide zijden geschieden zal.

A. BRUMMELKAMP,

S. VAN JEVEREN,

D. BREUKELAAR,

J. W. TE BOKKEL,

G. J. LANDEWEERD.

Na rondvraag en opneming der stemmen blijkt thans, dat de vereeniging algemeen goedgekeurd en voltrokken wordt;

waarom aan de betrokkene broeders als leden der Vergadering zitting wordt verleend.

Art. 4.

De Vergadering wordt voor dezen dag geëindigd met het zingen van Ps. 103 : 3, en het gebed door Ds. STEKETÉE, CZN.

Vijfde Sessie.

-RC.

abed Jan

Zaterdagmorgen, den 10^{den} Junij.

Art. 1.

Deze zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 90 : 9 en het gebed door Ds. TE BOKKEL.

Art. 2.

De notulen der vorige zitting worden gelezen, en na eenige daarin gebragte veranderingen, goedgekeurd.

Art. 3.

Wordt gevraagd, of nu de Vergadering als eene wettige Synode kan voortgaan, dan of eerst onderzocht moet worden naar de betrekking, in welke Ds. DE HAAN en Ds. POELMAN tot deze Vergadering staan. Het oordeel van alle broeders wordt eerst hierover ingewonnen, en daarna door stemming beslist, dat eerst de zaak omtrent de Hoofdonderwijzers zal uitgemaakt worden.

Art. 4.

Aan een ieder de gelegenheid gegeven zijnde om te spreken, vraagt Ds. DE HAAN aan Ds. BRUMMELKAMP of de school te Arnhem ook eene school uitmaakt van de geheele Provincie. Ds. BRUMMELKAMP antwoordt bevestigend. Verder wordt door Ds. DE HAAN gewezen op het 14^e Art. van het 4^e Hoofdstuk van de Kerkorde van het Graafschap Gelderland en Zutphen, en op het gebruik, dat thans plaats heeft in het Hervormd kerkgenootschap, waarin de Professoren eene praeadviserende stem hebben. Waarop Ds. BRUMMELKAMP aanmerkt: wanneer die van Gelderland en Zutphen zooveel regt

gaven aan de niet-afgevaardigden, wat zouden zij dan niet doen aan de afgezonden; ofschoon ZEw. verklaart, er niet voor, maar volgens Kerkkörde er tegen te zijn, dat Hoogleeraars *als zoodanig* zitten. Nadat nog eenige leden gesproken hebben tot opheldering der zaak, oordeelt de Praeses dat de Vergadering moest besluiten, om aan de Hoofdonderwijzers geene beslissende stem in de Vergadering te geven, dewijl onze Kerkkörde slechts spreekt van vier afgevaardigden, twee Leeraren en twee Ouderlingen; en het ook niet uitgemaakt is hoedanig de Kerk over de Hoofdonderwijzers denkt, zoodat men hun niet meer dan eene adviserende stem mogt en konde geven; terwijl men hen erkent in hunne betrekking als Hoofdonderwijzers van *hunne* Provinciën. Ds. BAVINCK verklaart geen Hoofdonderwijzer te zijn, maar wel Predikant van de gemeente te Hoogeveen, en in die betrekking afgevaardigd van de Provincie Drenthe. Ds. BRUMMELKAMP zegt, te wenschen, dat deze zaak duidelijk uitgemaakt worde, maar dat de Onderwijzers zich in Gelderland nog nimmer anders dan als Leeraars hebben aangemerkt, en dat zij hun werk ook niet anders dan als zoodanig verrigt hebben. Intusschen wordt een brief gelezen van Ds. G. W. VAN HOUTE, waarin ZEw. verklaart, afgezonden te zijn voor de Theol. school van Gelderland en Overijssel, maar dat hij thans nog niet tegenwoordig is, omdat hij buiten de scheure (in geestelijken zin) was geboren en opgevoed, ZEw. is echter bereid op nadere aanschrijving te komen. Verder is een drieledig voorstel gedaan en gevraagd, of zij eene beslissende, raadgevende, of in het geheel geene stem zullen hebben; waarop de Vergadering oordeelt, dat zij thans eene raadgevende stem zullen hebben. Hierop wordt verklaard, dat Ds. BRUMMELKAMP dan ook als zoodanig zitting bekomt, wegens den lastbrief van ZEw^s. Provincie, en Ds. WEERS als zijn secundus voor Gelderland optreedt als lid der Vergadering.

Art. 5.

De Vergadering gaat over tot het verkiezen van eenen

Praeses en Scriba, Vice-Praeses en Adjunct-Scriba. Met meerderheid van stemmen zijn verkozen tot Praeses Ds. P. DIJKSTERHUIS, tot Vice-Praeses Ds. D. POSTMA, tot Scriba Ds. D. J. VAN DER WERP en tot Adjunct-Scriba Ds. P. J. OGGEL.

Art. 6.

Door Ds. P. JOFFERS wordtde vraag in het midden gebragt, of het besluit nopens de hier tegenwoordig zijnde Hoofdonderwijzers genomen, ook betrekking heeft op Hoofdonderwijzers in andere Provinciën, hetgeen door ZEW. beweerd, doch door anderen tegengesproken wordt. Daaromtrent besluit de Vergadering, dat regt aan ieder hunner *voor deze Vergadering* toe te kennen.

Art. 7.

Ds. VAN VELZEN draagt onder toewensching van des Heeren ondersteuning, aan den nieuw benoemden Praeses het praesidium over en betuigt aan de Vergadering zijnen dank voor het vertrouwen, hem geschonken. Ds. P. DIJKSTERHUIS aanvaardt zijnen post met een kort woord, en stelt voor deze zitting te besluiten, daar ook de tijd reeds verstreken is. Dit wordt goedgekeurd.

Art. 8.

De Vergadering wordt voor deze week geëindigd met het zingen van Ps. 119: 83 en dankzegging door Ds. VAN DER WERP.

Zondag den 11^{den} Junij is de predikdienst in de Gemeente te Zwolle waargenomen dóór D.Ds. S. VAN VELZEN, C. STEKETÉE, CZN. en H. JOFFERS, terwijl vele andere broeders in de omstreken gepredikt hebben.

Zesde Sessie.

Maandagmorgen, den 12^{den} Junij.

Art. 1.

De Vergadering begint met het zingen van den Morgenzang,

vs. 2, 3 en 4. De benoemde Praeses doet eene opwekkende toespraak aan de broeders, naar aanleiding van Hand. 20 : 28, en opent daarna de zitting met het gebed.

Voor den Ouderling J. TALEN is tegenwoordig zijn Secundus J. BOSCH.

Art. 2.

Wordt voorgesteld dat de afgevaardigden van de onderscheidene Provinciën bij elkander en naar orde der Provinciën zitting zullen nemen, en dat iedere Provincie op hare beurt het eerst zal stemmen. Dit voorstel wordt aangenomen.

Art. 3.

Wordt besloten, dat zij, die geene Kerkeradsleden of studenten zijn, en de Vergadering wenschen bij te wonen, daartoe vergunning moeten vragen van den Praeses. De leden der Vergadering behouden echter het regt zich te laten hooren, zoo zij meenen, dat hier misbruik gemaakt wordt van gezag.

Art. 4.

Wordt gevraagd of men ook kan voorkomen, dat de zaken, die hier besproken worden, in de openbare dagbladen worden bekend gemaakt, vóór dat de Synode daaraan zelve publiciteit geeft. De Vergadering besluit in de notulen op te teekenen, dat het haar wensch is, dat hare Handelingen niet door den druk openbaar gemaakt worden, zoolang de notulen niet op haren last zullen zijn uitgegeven.

Art. 5.

De lastbrieven en andere stukken worden door den vorigen aan den tegenwoordigen Praeses alsmede aan den Scriba, bij wie ze behooren, overgegeven.

Art. 6.

Er wordt voorgesteld, niet gelijk in Art. 2 voorkomt, bij volgorde te stemmen, maar dat zulks bij loting zal geschieden, om in dezen eenen ordelijken en eerlijken weg te houden, zoodat ieder, naar het lot valt, het eerst zijne stem uitbrengt, en dan de andere Provinciën naar volgorde.

slu

Art. 7.

De notulen der vorige zitting, door den Scriba voorgelezen, worden goedgekeurd.

Art. 8.

De brieven, aan de Synode gerigt, worden den Praeses overhandigd, en wordt geoordeeld, dat die niet allen dadelijk openbaar zullen worden gelezen, maar eerst door den Praeses en Vice-Praeses zullen worden onderzocht.

Art. 9.

Om behoorlijk orde te houden wordt besloten, dat ieder onderwerp zal worden besproken door zoo vele broeders, als zich daartoe vooraf bij den Praeses zullen hebben doen inschrijven. Ieder voorstel (motie) wordt 2, 3, of 4 maal in discussie gebracht, hoewel er geen *onvoorwaardelijk* besluit genomen wordt, zoo het noodig mogt geoordeeld worden, nog meerdere ruimte te laten. Geen voorstel (motie) wordt echter in discussie gebracht, tenzij dan dat eenig lid den voorsteller ondersteunt.

Art. 10.

De Vergadering gaat alsnu over tot de behandeling der zaken, voorkomende in de circulaire, die de kerkeraad van Zwolle had rondgezonden aan de Provinciën, nadat de meesten hem gemeld hadden, welke zaken zij wenschten behandeld te zien.

Art. 11.

De Vergadering gaat over tot het eerste punt: *Eene openlijke, bij het houden van elke Synode, hernieuwde verklaring, van instemming met de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk.* Dit punt wordt door Ds. VAN VELZEN toegelicht, als van de Provinciën Noord-Holland en Utrecht uitgegaan. ZEW. toont aan, dat de Kerk eene belijdende kerk moet zijn, en zich openbaren voor de geheele wereld, in tegenoverstelling van het Hervormde kerkgenootschap, dat geene belijdenis heeft, om te doen blijken, dat zij volhardt in de leer der Apostelen, en dus vereenigd is met al onze formulieren. In verband hiermede vraagt Ds. Los, of men dan ook onder-

zoek kan doen naar gevoelens, door dezen of genen geopenbaard, aan wier overeenstemming met de leer twijfel is. Nadat Ds. VAN VELZEN geantwoord heeft, dat dit niet bedoeld wordt, heeft Ds. LOS geen bezwaar. Onderscheidene leden hebben hierover nog gesproken, waaruit blijkt dat men algemeen de zaak wenschelijk keurt, doch slechts daartoe, opdat het mogt blijken, dat wij blijven instemmen met de leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk. Het gevoelen der broeders gehoord zijnde, blijkt het, dat allen instemmen met het verlangen, dat zulk eene verklaring zal worden opgemaakt, en aan de goedkeuring der Synode onderworpen. De Praeses benoemt Ds. VAN VELZEN en Ds. BRUMMELKAMP om deze verklaring op te stellen en morgenochtend in te dienen.

Art. 12.

Komt de Vergadering tot het tweede punt: *De bekrachtiging van de hereeniging met Ds. BRUMMELKAMP, c. s., en de openlijke met bijgevoegde behoorlijke verklaring, bekendmaking van deze hereeniging.* Daar het eerste gedeelte wegvalt, omdat de hereeniging geschied is, zoo wordt het tweede gedeelte toegelicht: De afgevaardigden van Noord-Holland en Utrecht zeggen daarvan, dat het doel hiermede is, om tegen het vervolg het misbruik tegen te gaan, dat uit die scheuring zoude kunnen worden gemaakt, en stellen het volgende voor: „ Bij de bekrachtiging der vereeniging met Ds. BRUMMELKAMP c. s. voege de Synode eene verklaring, dat zij al hetgeen tijdens de scheuring, in strijd met onze kerkordening is verrigt, afkeurt en betreurt, wenschende dat de Kerk zooveel mogelijk voor dergelijke scheuringen bewaard worde, opdat geene ongeregeldheden verder plaats grijpen.” Nadat enkele broeders hierover gesproken hebben, worden de discussiën voor deze zitting afgebroken, en tot de volgende uitgesteld.

Art. 13.

De zitting gesloten met het zingen van Ps. 102: 7 en de dankzegging door Ds. DE WAAL.

Zevende Sessie.*Maandagmiddag.***Art. 1.**

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 25: 2 en het gebed door Ds. DE BEIJ, terwijl gelezen wordt 1 Cor. 13: 4 enz.

Art. 2.

Is in de Vergadering gekomen Ds. J. NENTJES, afgevaardigde van Noord-Holland, die door ziekte verhinderd was eerder te verschijnen, en neemt als lid der Vergadering zitting. Ds. STEKETÉE, AZN. uit Noord-Brabant, is wegens ongesteldheid afwezig.

Art. 3.

Wordt de beraadslaging van de zaak, in Art. 12 der vorige zitting voorkomende, voortgezet, en door den Praeses opgemerkt, dat Ds. BRUMMELKAMP begeerde er iets in veranderd en bijgevoegd te hebben. Ook andere broeders verlangen nog eene nadere verklaring en duidelijke omschrijving, met wie wij nu vereenigd zijn, en wel of dat voorstel zoo aangenomen zal worden, of dat er nog iets zal worden bijgevoegd. Er wordt in rondvraag gebracht of het voorstel zal aangenomen worden, met deze verandering aan het begin, ingevolge het voorstel van Noord-Holland: „Dewijl de vereeniging nu is bekrachtigd „(zie pag. 21) verklaart de Synode, dat zij al hetgeen enz.”

Ds. JOFFERS wil bij dat voorstel den wensch, dat de bijzondere gemeenten, die nog niet tot de vereeniging zijn toegetreden, zulks mogen doen. ZEw. wordt echter herinnerd dat, wanneer deze vereeniging niet geschiedt op deze Synode, die voornemens is daaraan te arbeiden, ZEw. dan op zijn voorstel terugkomen kan. Het voorstel, daarop in omvraag gebracht, wordt met de gemelde verandering aan het begin, met algemeene stemmen aangenomen.

Art. 4.

punt: *De vereeniging met de gemeenten, genoemd: onder het kruis.* Er was bezwaar geopperd tegen vereeniging, op de wijze waarop die met Ds. W. H. VAN LEEUWEN aan den Helder is tot stand gebracht; terwijl verlangd werd het besluit daaromtrent in de Synode van 1851 gemaakt, te herzien, de Leeraren te onderzoeken en hun zending te geven. Nog is door eene andere Provincie bezwaar ingebracht tegen de vereeniging met die gemeenten, als zij blijven bij haar antwoord aan onze Commissie en de verklaring desaan gaande, gemeld in het Verslag van hare Vergadering te Apeldoorn 1851.

Door den Praeses wordt aan de leden der Vergadering gelegenheid gegeven over het eerste punt te discutiëren. Ds. POSTMA wenscht ook volgens den Instructiebrief van Overijssel, de Synode aangeraden te hebben geene vruchteloze pogingen meer aan te wenden tot hereeniging met die broeders, daar zulks door hen, in de tegenwoordige omstandigheden, ligtelijk zoude worden misduid. ZEw. deelt eenige stukken, tot bewijs van zijn gevoelen mede, en geeft der Vergadering in bedenking, of zelfs de gronden van vereeniging in de Synode van 1851, deswege niet gewijzigd moeten worden. Ds. VAN VELZEN verhaalt, hoe Ds. W. H. VAN LEEUWEN van den Helder, na eenig onderzoek te hebben ondergaan, en met oplegging der handen is bevestigd; en wenscht overal waar die broeders vereeniging zoeken, ditzelfde in toepassing gebragt te zien. ZEw. vraagt derhalve ook herziening van het besluit van vereeniging, gemaakt in de Synode van 1851. Ook Ds. BRUMMELKAMP stemt hiermede in.

Beide laatstgenoemden vereenigen zich tevens met een voorstel, dat Ds. JOFFERS vroeger reeds had voorgedragen, namelijk, om broeder VAN DEN OEVER, die gezegd wordt heden in de stad te zijn, met broeder KLINKERT te verzoeken, ten einde met hen over de vereeniging te spreken; ook had ZEw. verzocht, de gronden van vereeniging wat nauwer te bepalen. Over deze voorstellen wordt door onderscheidene leden der

Vergadering veel voor en tegen gesproken. Ten laatste wordt dit voorstel in rondvraag gebracht:

Betreffende de hereeniging met hen, die zich noemen: „Gereformeerden onder het Kruis,” wordt, met herziening van het besluit der laatstgehoudene Synode, bepaald, dat niemand van hen onder ons als Leeraar erkend wordt, tenzij hij met oplegging der handen onder ons bevestigd zij, ook worde aangedrongen op inachtneming van het gestelde in de particuliere vragen van de Synode van Middelburg. 1581, vraag 2.

Dit voorstel wordt met algemeene stemmen aangenomen, waardoor het tweede punt tevens behandeld is.

Art. 5.

Een lid der gemeente te Zwolle laat verzoeken om bij de Vergadering tegenwoordig te zijn; hiertegen worden echter bezwaren van twee leden ingebracht, en bijna alle leden oordeelen dit dien broeder te moeten weigeren. Ds. JOFFERS laat hiertegen protest aanteekenen.

Art. 6.

Nu komt men tot de vraag: *Wat men houden zal van de bediening der Sacramenten door de Leeraren onder het Kruis.* Den broederen wordt gelegenheid gegeven, daarover te discussiëren. Waarop door Ds. Los gewezen wordt op, en voorgelezen het beslotene in de Synode van 1849 bladz. 32, en wat daar aangehaald is uit het kerkelijk handboekje. Inmiddels is in de Vergadering gekomen de afgevaardigde Ouderling B. KARSEMEIJER uit Utrecht, en heeft deze als zoodanig zitting bekomen. Tot verpozing wordt gezongen Ps. 68: 14.

Lang en uitvoerig wordt over de aanhangig zijnde zaak gesproken, alsmede over den daarmede in betrekking staanden doop der Leeraren van het thans bestaande Hervormde Kerkgenootschap, omdat daarin door vele Predikanten de voornaamste grondwaarheden geloochend worden.

Ieder bekent de moeilijkheid wel van de zaak, inzonderheid Ds. v. D. WERF en Ds. DE BRUIJN, doch sommigen be-

weeren dat, de Leeraars daar geene wettige zending hebbende, hunne doopbediening ook geen wettigen doop kan genoemd worden, en zij daarom wel konden besluiten, als het vereischt werd, die kinderen — niet weder, maar eenvoudig — die kinderen te doopen. Ook vraagt men of de erkentenis van den doop, in het Hervormde Kerkgenootschap bediend, niet nog meer bezwaar geeft dan die van de *broeders zich noemende: onder het kruis*. Anderen zien daarin echter groote bezwaren. Eindelijk komt men tot het voorstel, of men bij het besluit van de Synode van 1849 zal blijven, of dien doop als onwettig moet verwerpen. Door de Vergadering wordt aangenomen te blijven bij het besluit van de Synode van 1849.

Art. 7.

De Vergadering wordt voor deze zitting geëindigd met het zingen van Ps. 119: 47 en het gebed door Ds. VAN GOOR.

Achtste Sessie.

Dingsdagmorgen, den 13^{den} Junij.

Art. 1.

Geopend met het zingen van Ps. 119: 53 en het gebed door Ds. BAVINCK, nadat ZEW. voorgelezen had Ps. 133.

Art. 2.

De broeders tegenwoordig, behalve Ds. STEKETÉE, AZN. uit Noord-Braband, die nog ongesteld is, en de Ouderling VAN JEVEREN, die wegens noodzakelijkheid naar huis moest. Ds. BRUMMELKAMP geeft te kennen, dat de Secundus van gemelden broeder aangeschreven is. Echter wordt opgemerkt, dat niemand mag vertrekken, voordat hij de toestemming daartoe heeft verkregen.

Art. 3.

De notulen worden met eenige wijzigingen goedgekeurd.

Art. 4.

Naar aanleiding van de thans voorgelezene notulen wordt gevraagd, of zij zullen worden gedrukt, en zoo ja: of dit

zal geschieden bij wijze van *verslag*, zoo als zij hier zullen worden goedgekeurd.

Art. 5.

Stelt Ds. BRUMMELKAMP bij wijze van orde voor: ieder voorstel worde, behoorlijk afgeschreven zijnde, *vóór iedere discussie* met luider stemme voorgelezen; dat algemeen goedgekeurd wordt.

Art. 6.

Daarna stelt Ds. BRUMMELKAMP voor, dat de Vergadering besluite: de notulen van het jaar 1846 zullen tegelijk met die van dit jaar worden gedrukt. Hierover wordt gelegenheid gegeven te delibereren. Ten slotte in rondvraag gebragt, wordt het door de meerderheid aangenomen.

Art. 7.

Wordt gevraagd of zij (de notulen van 1846) in den boekhandel overgegeven, of alleen voor de Gemeente zullen gedrukt worden. Het laatste wordt aangenomen.

Art. 8.

Deze zitting wordt geëindigd met het zingen van Ps. 84: 3 en de dankzegging door Ds. THIJNS.

Negende Sessie.

Dingsdagmiddag.

Art. 1.

De Vergadering wordt in deze zitting geopend met het zingen van Ps. 115: 1 en het gebed door Ds. WEERS.

Art. 2.

Komt in de Vergadering de afgevaardigde van Noord-Brand, de Ouderling J. VAN ANDEL, die als zoodanig zitting krijgt.

Art. 3.

Men komt terug op hetgeen in de Circulaire voorkomt: *Nog wordt door eene andere Provincie bezwaar ingebragt tegen de vereeniging met de gemeenten, genaamd onder het kruis, als zij blijven bij haar antwoord aan onze commissie, en hare*

verklaring, gemeld in het Verslag van de Vergadering te Apeldoorn 1851. De Vergadering verklaart hierop: Wij achten de hereeniging ten eenemale onmogelijk, zoolang die broeders de conditiën, vermeld in N°. 3 van hunnen brief, aan onze commissie, alsmede de verbindtenis, vermeld in het Verslag van den 6^e Mei van de Vergadering te Apeldoorn, niet geheel intrekken.

Art. 4.

Op het voorstel van Ds. JOFFERS, ondersteund door twee leden, om de broeders VAN DEN OEVER en KLINKERT in de Vergadering te verzoeken, ten einde met hen over de vereeniging te handelen, blijkt na rondvraag, dat zulks om onderscheidene, te voren opgegevene redenen, wordt afgekeurd.

Art. 5.

De Praeses verzoekt de daartoe benoemde commissie, thans voor te lezen het opstel, waardoor de Vergadering hare vereeniging wenscht te verklaren met de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk, hetwelk geschiedt. Daarop wordt door Ds. JOFFERS voorgesteld, er bij te voegen de verbindtenis aan de Kerkörde; dat wel ondersteuning vindt, maar waarover geene discussiën gevallen zijn; zoodat het blijkt, nadat dit amendement in rondvraag gebragt was, dat de Vergadering met eene kleine wijziging, gelijk Ds. VAN VELZEN die er intusschen had ingevoegd, daarmede vereenigd is.

Art. 6.

Daarop wordt door den Praeses aan al de leden die verklaring afgevraagd, en door allen plegtig, als in de tegenwoordigheid des Heeren afgelegd, en door den Praeses en Scriba geteekend, zoo als het stuk hieronder woordelijk volgt:

OPENTLIJKE VERKLARING.

Van alle kenmerken, waardoor de ware Kerk zich van menschelijke genootschappen onderscheidt, mag de belijdenis der waarheid in de eerste plaats genoemd worden.

De Zaligmaker zeide daarom: „indien gij in Mijn woord

blijft, zijt gij waarlijk Mijne discipelen," Joh. 8: 31. En wederom: "een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de "mensen, dien zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, "die in de hemelen is," Matth. 10: 32.

In gehoorzaamheid aan den Heere, en tot onderrigting van een ieder, acht de Vergadering van Opzieners, afgevaardigd uit de Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Gemeenten in de onderscheidene Provinciën van Nederland, het betamelijk, dat openlijk worde verklaard, welke de belijdenis der genoemde Gemeenten is.

Alle deze Gemeenten erkennen *de Belijdenis des geloofs der Gereformeerde Kerken in Nederland, den Catechismus en de Leerregels der Synode van Dordrecht*, gehouden in de jaren 1618 en 1619 als de volledige uitdrukking van haar geloof.

In overeenstemming met deze Gemeenten, en als hare algemeene Kerkvergadering betuigen wij gaarne, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, begrepen in de gemelde drie Formulieren van Eenigheid, in alles met Gods Woord overeenkomen; waarom wij elke leering daartegen strijdende, verwerpen; alle onze handelingen daarmede in overeenstemming wenschen te brengen, blijkens de onder ons aangenomene Kerkordering van Dordrecht van 1618 en 1619; en ieder in onze kerkelijke gemeenschap wenschen op te nemen, die met deze belijdenis instemt.

Moge de Koning der Kerk dit geloof in vele harten werken en vermeerderen, en zij, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, de genade hun bewezen, in gemeenschapsoefening betoonen, tot verheerlijking van Hem, die gebeden heeft dat al de Zijnen zullen één zijn.

In naam der Vergadering:

(Was get.)

P. DIJKSTERHUIS, *Praeses*,

D. J. VAN DER WERP, *Scriba*.

Art. 7.

Komt men tot het vierde punt in de Circulaire voorkomende: *De erkenning van de geheele Kerk door den Staat, enz.* Ds. VAN VELZEN geeft vooraf verslag, als lid van de Commissie der vorige Synode, voor die zaak benoemd.

Een ontwerp-adres was tot dat einde opgesteld, en ter beoordeeling aan de Provinciale kerkvergaderingen toegezonden. De hoofdpunten hiervan waren:

- 1°. Welken naam de Kerk algemeen zoude aannemen? en
- 2°. Welke de inhoud van het adres moest zijn?

Daarop was gebleken dat, wegens de uiteenloopende denkbeelden van de Prov. kerkvergaderingen, niet in werking had kunnen komen, hetgeen de Synode in 1851 besloten en aan de bedoelde Commissie in last gegeven had.

Naar aanleiding van vroegere, afwijzende beschikking van den Minister van Eeredienst, opperen sommige broeders de bedenking, of het aandringen op erkentenis onder den naam van *Gereformeerd*, niet weder aanleiding geven zou tot vernieuwde afwijzing.

Anderen oordeelen, dat sedert de Wet op de Kerkgenootschappen ten vorigen jare uitgevaardigd, onze toestand ten dezen *geheel is veranderd*, en wij der Regering eenvoudig hebben te zeggen „dat” en „wie” wij zijn.

Hierover is veel gesproken.

Algemeen erkent men het noodig, als ligchaam, als Kerk zich bij het Gouvernement kenbaar te maken.

Eindelijk openbaart de Synode, dat zij zich van nu af als „de Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk” titelt. Zij besluit hiervan aan de Regering kennis te geven; en haar verlangen te openbaren, dat deze, op grond van Art. 1 van de Wet, regelende *het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen*, haar als zoodanig erkenne. — Aan de drie aanwezige Hoofdonderwijzers wordt opgedragen daartoe een adres te ontwerpen.

Art. 8.

Deze zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 105 : 26.
en de dankzegging door Ds. BREUKELAAR.

Tiende Sessie.

Woensdagmorgen, den 14^{den} Junij.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 134 :
1, 2 en het gebed door Ds. OGGEL.

Art. 2.

Een brief is ingekomen en gelezen van broeder STEKETÉE, Az.
waarin ZEW. kennis geeft, dat hij door ongesteldheid genood-
zaakt was te vertrekken, en reeds zijnen Secundus had aan-
geschreven.

Voor den Ouderling VAN JEVEREN is als Secundus, J. L.
VAN APeldoorn aanwezig.

Art. 3.

De onderscheidene brieven worden door den Praeses in
handen van eene Commissie gesteld, om die te onderzoeken,
en daarvan zoo mogelijk getrouw verslag uit te brengen.

Art. 4.

De notulen worden voorgelezen, en met eenige aanmerkin-
gen, goedgekeurd.

Art. 5.

In de Vergadering komt Ds. F. A. KOK, als Hoofdonder-
wijzer van Zuid-Holland, wien, op grond van vroeger besluit
dezer Vergadering, zitting verleend wordt.

Art. 6.

Is aan de orde het vijfde punt der Circulaire:

*De benoeming eener Synodale Commissie, aan welke de za-
ken worden opgedragen, van de eene Synode tot de andere.*
Onderscheidene Provinciën hadden dit begeerd. Er wordt
voorgesteld:

a. Zal er zulk eene Commissie zijn?

Nadat eenige bezwaren geopperd en opgelost zijn, en tevens is vastgesteld, dat de bevoegdheid der Commissie bepaald zal worden, wordt dit punt bij acclamatie aangenomen.

b. Nu is de vraag: waaruit die Commissie zal bestaan?

Naar aanleiding hiervan, wordt voorloopig betuigd, dat aan de bedoelde Commissie volstrekt niets opgedragen moet worden, van hetgeen tot de gewone werkzaamheden van eene Provinciale of mindere kerkvergadering behoort, maar alleen hetgeen tot de correspondentie der Kerk met de wereldlijke Regering betrekking heeft, en wat haar door eenige Provinciale kerkvergadering zal worden opgedragen.

Nu willen sommigen, dat er eene Commissie gevormd worde, bestaande uit tien personen, namelijk uit iedere Provincie één; anderen willen eene kleinere Commissie. Daarop wordt in rondvraag gebragt, of er eene groote of eene kleine Commissie zal worden gekozen? De meerderheid besluit tot het laatste, met de opmerking, dat hierin zoowel Ouderlingen als Predikanten zitting kunnen hebben. Daarop wordt gevraagd, of zij uit vijf of uit drie leden zal bestaan; en wordt bij meerderheid tot het laatste besloten. Eindelijk wordt bepaald geene Commissie te benoemen, tenzij eerst het besluit genomen is omtrent den omvang der werkzaamheden.

Aan de vier Hoofdonderwijzers wordt opgedragen zoodanig stuk te ontwerpen, waarin de omvang der werkzaamheden wordt bepaald.

Deze zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 113: 1 en de dankzegging door Ds. DE BRUIJN.

Elfde Sessie.

Woensdagmiddag.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 126: 2 en het gebed door Ds. DOSKER, na het lezen van Ps. 115: 9—18.

Art. 2.

De Vergadering gaat over tot het zesde punt van de Circulaire: *Het verleenen van subsidie door den Staat aan de Kerk; terwijl dit punt der ernstige overweging wordt aanbevolen, naardien de gevoelens desaangaande in onze kerk, bij Dienaren en leden zeer uiteenloopen.*

Hierbij wordt herinnerd aan Hoofdstuk 17 der Synode van 1849, hetwelk aan de Vergadering wordt voorgelezen. Nadat hierover reeds iets gesproken was, werd voorgesteld: dat de Synode een adres aan de Hooge Regering zende, waarin wij als burgers ons regt aantoonen op geldelijke toelage uit 's Lands kas, en als Christenen aan de Regering haren pligt voorhouden, om de Kerk met bijdragen te ondersteunen. Dit voorstel wordt door de Vergadering met groote meerderheid aangenomen. Aan den Ouderling VAN ANDEL wordt opgedragen een Concept in gereedheid te brengen.

Art. 3.

Het zevende punt van de Circulaire wordt daarop in behandeling gebragt:

De oprigting eener algemeene Theologische school.

Vooraf echter betaalt Ds. JOFFERS aan de Synode de som uit van vijftig Gulden, als voordeel van het Weekblad: „de Stem,” volgens belofte van den eersten Redacteur, om tot ondersteuning der Theologische school gebruikt te worden. Gemelde Leeraar verklaart dat dit geld het verschuldigde is over het laatste halfjaar, waarin ZEW. Redacteur van dat blad geweest is.

Daarna beginnen de discussiën over de aanhangige zaak. Deze kunnen echter niet worden voortgezet, omdat de tijd voor deze zitting bepaald, verstreken is. Op begeerte der gemeente van Zwolle, zal Ds. OGGEL de predikdienst heden avond waarnemen.

Art. 5.

Deze zitting wordt geëindigd met het zingen van Ps. 68: 17 en de dankzegging door Ds. NENTJES.

Twaalfde Sessie.*Donderdagnorgen, den 15^{den} Junij.***Art. 1.**

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 119: 17 en het gebed door den Ouderling GEZON.

Art. 2.

De notulen worden voorgelezen en goedgekeurd.

Art. 3.

In de Vergadering is gekomen Ds. W. A. Kok, als afgevaardigde van Drenthe, die tevens Hoofdonderwijzer is van die Provincie, en wordt ZEw. de keus gelaten in welke betrekking hij zitting verlangt. Genoemde Leeraar geeft te kennen als Primus-afgevaardigde, de plaats voor zijn Secundus te zullen innemen, hetwelk geschiedt.

De Vergadering komt terug op de vraag, of de Synode thans wel of niet tot de oprigting eener Theologische school moet besluiten.

Voor en tegen wordt veel gesproken.

Ofschoon de afgevaardigden van Zuid-Holland verklaren, zich in dezen, overeenkomstig hunne instructiën, onzijdig te zullen houden, en zich aan de stemming te onttrekken, wordt overigens, onder opzien tot den Heere, met algemeene stemmen tot de bedoelde oprigting besloten.

Art. 4.

Tot verpoozing is intusschen gezongen Ps. 133: 3.

Art. 5.

Ds. W. A. Kok oppert bezwaar, doordien Zuid-Holland zich aan de stemming heeft onttrokken, als zijde dit eene geheel onordelijke zaak, die in de kerk vreemd is. Daar deze Provincie sterk is en alzoo buiten de zaak van de school zoude blijven, meent ZEw. zijne stem niet meer te kunnen geven tot oprigting der school. Uit kracht daarvan wordt door eenige broeders verzocht, daarover eenige oogenblikken in de Vergadering te spreken; hetwelk daarop gebeurt. Art. 23

van 1578 en Art. 31 der kerkorde van de Synode van Dordrecht 1618 en 1619 zijn door een der broeders voorgelezen, en daar deze zaak nu niet kan afgedaan worden, dewijl de tijd der zitting ten einde is, wordt dit tot de volgende uitgesteld.

Art. 6.

De zitting eindigt met het zingen van Ps. 86: 6 en de dankzegging door Ds. W. A. Kok.

Dertiende Sessie.

Donderdagmiddag.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 103: 10 en het gebed door den Ouderling HETTEMA, na het lezen van 2 Tim. 2: 1—7.

Art. 2.

Wordt kennis gegeven dat de Ouderling VAN HARTEN, afgevaardigde uit Noord-Holland, door de koorts verhinderd is deze zitting bij te wonen.

Art. 3.

Aan de Vergadering worden voorgelezen twee adressen ontworpen door de Hoofdonderwijzers DE HAAN, BRUMMELKAMP en POELMAN, ten einde Z. M. de Koning in de gelegenheid te stellen, de kerk te kennen en te erkennen, als ligchaam in den staat.

De Vergadering heeft hierover breedvoerig gesproken. Eindelijk zijn die broeders verzocht uit de beide bedoelde één korter en beknopter adres te formeren, en hebben zij daarop een derde voorgelezen, dat met weinige veranderingen onmiddellijk is goedgekeurd.

De vraag wordt vervolgens geopperd, of het niet noodig zoude zijn, uit de handelingen van deze en vroegere Vergaderingen de onderscheidene bepalingen te verzamelen, en met de kerkorde afzonderlijk aan Z. M. aan te bieden.

De Vergadering heeft besloten, bij een exemplaar van het Kerkelijk Handboekje, uitgave van het jaar 1840, het Reglement te voegen, dat getrokken uit het concept-adres van de Commissie der laatstgehouden Synode hieronder met het aangenomen adres volgt:

Aan

Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

S I R E !

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen, de Synodale Vergadering der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Gemeenten in Nederland, thans vergaderd te *Zwolle*,

Dat zij gelet hebbende op Art. 1 van de Wet „regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen” van nu aan ook met betrekking tot den Staat, zich als *Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk* betitelt, en het van haren pligt rekent, om bij hare eerste zamenkomst na de in werking treding van bovengenoemde wet, Uwe Majesteit hiervan kennis te geven, met eerbiedig verzoek, *dat het Hoogst Dezelve moge behagen, haar als zoodanig te erkennen.*

Wij verklaren hierbij dat de Christelijke afscheidene Gereformeerde Kerk als hare geloofsformulieren volledig erkent: *„de Geloofsbelijdenis der Gereformeerde Kerk in Nederland, den Catechismus, en de Leerregels der Synode van Dordrecht van 1618 en 1619.”* En wat de Kerkregering aangaat, zich regelt naar het kerkelijk handboekje, in verband met de voorrede door de Synode van de Christelijk Afscheidene Gereformeerde Gemeenten van 1840 gesteld; van welk handboekje wij de eer hebben een exemplaar aan Uwe Majesteit aan te bieden.

Hiernevens het Reglement voegende, dat wij aangenomen hebben, verzoeken wij Uwe Majesteit op grond hiervan ons verzoek in te willigen.

En terwijl wij overeenkomstig nevensgaand Reglement eene commissie benoemd hebben, bestaande uit *) S. VAN VELZEN, Predikant te Amsterdam, A. BRUMMELKAMP, Predikant te Arnhem, en P. J. OGGEL, Predikant te Utrecht, verzoeken wij Uwe Majesteit aan die Commissie, het antwoord op dit adres toe te zenden.

Het welk doende,

Uwer Majesteits getrouwe onderdanen,

In naam van de Synode:

(Was get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses.*

D. J. VAN DER WERP, *Scriba.*

REGLEMENT,

OF

Artikelen van onze algemeene overeenstemming. (Behoorende bij het adres van den 15 Junij 1854, aan Zijne Majesteit den Koning opgezonden).

1°. De Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland erkent volledig en zonder eenige zinsbehouding als uitdrukking van haar geloof: *De Nederlandsche geloofsbelijdenis, vervat in 37 Artikelen, den Heidelbergischen Catechismus, en de Leerregels, vastgesteld in de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619.* In de openbare Godsdienstoefening gebruikt zij, *de formulieren van Doop, Avondmaal, Oefening der kerkelijke Tucht, Bevestiging der Kerkedienaren en Inzegening des Huwelijks,* die in de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619 zijn goedgekeurd. In de kerkelijke regering wordt, zoo veel de omstandigheden het niet verhinderen, het Kerkelijk Handboekje en bepaaldelijk de Kerk-orde van genoemde Synode gevolgd.

2°. Allen, die vrijwillig tot deze Kerk toetreden, en door hare Opzieners worden aangenomen, worden als leden der

*) Deze Commissie, in de volgende zitting verkozen, wordt alhier ingevoegd.

Kerk erkend. Het lidmaatschap vervalt, wanneer iemand door het wettig kerkbestuur daarvan vervallen is verklaard, volgens de vigerende Kerk-orde, reeds in Art. 1 boven gemeld, en is men van af dien tijd van alle voorregten der Kerk verstoken, tot dat men weder naar behooren, boven omschreven, als lidmaat is opgenomen. De vervallen verklaring door het Bestuur moet aan den persoon, dien het aangaat, of in eene wettige vergadering der leden van de Gemeente, ter plaats waar die persoon laatstelijk als lid aangeteekend is, geschieden.

3°. In alle kerkelijke zaken is de regering en uitvoering aan het Kerkbestuur opgedragen. De leden der Kerk zijn aan de uitspraak van het Kerkbestuur onderworpen.

4°. Het Kerkbestuur der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk wordt uitgeoefend door de Kerkeraden, de Classicale vergaderingen, de Provinciale Kerkbesturen, en de Algemeene Synode. De uitspraken van dit bestuur en in het laatste ressort van de algemeene Synode, worden door de Burgerlijke overheid gehandhaafd.

5°. De Algemeene Synode benoemt eene Commissie en zorgt dat de Overheid van de benoeming kennis drage. Deze benoeming is voor den tijd tusschen de eene en de daarop volgende Synode. Alle zaken de Kerk in het gemeen, of, eenige gemeente in het bijzonder betreffende, waarmede de bemoeijng van de Hooge Regering wordt vereischt, worden door deze Commissie aan de Regering medegedeeld. Deze Commissie doet verslag van hare werkzaamheden in de jaren, wanneer de Algemeene Synode niet gehouden wordt, aan het Provinciaal Kerkbestuur, dat hiertoe door de Synode wordt aangewezen.

6°. Elke gemeente die bij de Hooge Regering wenscht bekend te staan, als behoorende tot de *Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk*, geeft hiervan kennis door middel van haren kerkeraad.

Van dat oogenblik af is zij verbonden aan al de instellingen der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk, en deelt

zij in alle de regten, die door den staat aan deze Kerk worden toegekend.

*Aangenomen in de Synodale Vergadering
te Zwolle, den 15 Junij 1854.*

-bij (Was get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses.*
D. J. VAN DER WERP, *Scriba.*

Art. 4.

Nogmaals wordt met betrekking tot de Theol. school veel gesproken over de onzijdige positie, ingenomen door de Provincie Zuid-Holland. Vele broeders brengen daar bezwaar tegen in. Na uitvoerig spreken is eindelijk voorgesteld en met meerderheid van stemmen aangenomen, ondanks het terugblijven van Zuid-Holland, met de oprigting der genoemde School voort te gaan.

Art. 5.

De Primus-afgevaardigde Ouderling van Noord-Holland, S. C. SIEMONS, is ingekomen, om de plaats van zijnen Secundus te vervullen.

Art. 6.

De Praeses stelt nu de vraag aan de orde: waar de Theologische school moet worden opgericht? Onderscheidene broeders noemen de steden: *Amsterdam, Groningen, Zwolle, Meppel, Kampen* en *Franeker*, om, na het voor en tegen van ieder dezer plaatsen te hebben overwogen, eene keus te doen.

Inmiddels is in het belang van Groningen een brief voorgelezen van studenten aan de school aldaar, aan de Synode gerigt, gedateerd den 30^e Junij 1854.

Art. 7.

De Vergadering gaat daarop over tot het beoordeelen van hetgeen er voor en tegen de steden, eerst *Amsterdam* en daarna *Groningen* te zeggen valt.

De tijd voor het houden der Vergadering bestemd, verstreken zijnde, wordt de beoordeeling der steden, die vervolgens genoemd zijn, uitgesteld tot morgen.

De afgevaardigde, Ouderling van Drenthe J. JOFFERS geeft kennis dat hij morgen wensch te vertrekken en de Primus-afgevaardigde Ouderling J. NULJS, hier tegenwoordig, hem zal vervangen. — ook de afgevaardigde Ouderling van Noord-Holland, HOOFT geeft hetzelfde te kennen, zeggende: dat de broeder VAN HARTEN in zijne plaats zal blijven.

Art. 8.

Deze zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 90: 9 en dankzegging door Ds. F. A. Kok.

Veertiende Sessie.

Vrijdagmorgen den 16^{den} Junij.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 147: 6 en het gebed door Ds. DE HAAN.

Art. 2.

De notulen van gisteren worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 3.

De afgevaardigde van Noord-Holland. Ds. NENTJES, berigt ontvangen hebbende van de gevaarlijke ziekte van zijn kind, verzoekt te mogen vertrekken, hetgeen hem wordt toegestaan. Aan Ds. H. DE COCK wordt opgedragen den Secundus, Ds. UITTERDIJK uit te noodigen de plaats te komen vervullen van Ds. NENTJES.

Art. 4.

Ds. JOFFERS maakt bezwaar omtrent de wijze, waarop de zaak van Zuid-Hollands onzijdigheid in de notulen van den vorigen dag staat opgeteekend. Dit bezwaar wordt echter niet geldig verklaard, zoodat de notulen te dier zake onveranderd blijven. Ds. JOFFERS laat protest daartegen aanteekenen.

Art. 5.

De lastbrief, bepalende den omvang van de werkzaamheden der Synodale Commissie, vermeld in Art. 6, laatste lid der

zitting van Woensdagmorgen, wordt gelezen, en na geringe wijzigingen, die gemaakt worden, geeft de Vergadering hare goedkeuring over dien brief te kennen.

Art 6.

Nu wordt voorgesteld over te gaan tot de verkiezing van eene Synodale Commissie, en vooraf besloten bij eenvoudige meerderheid en niet bij volstreckte meerderheid van stemmen te kiezen; terwijl de drie volgende, die de meeste stemmen op zich vereenigd zullen hebben, als *Secundi* zullen optreden. Tot leden der bedoelde Commissie zijn verkozen D.Ds. VAN VELZEN, A. BRUMMELKAMP en P. J. OGGEL, en als *Secundi* Ds. H. JOFFERS, de Ouderling J. VAN ANDEL en Ds. POSTMA.

Daarna wordt gevraagd: welke Provinciën zullen gekozen worden, waaraan die Commissie elk jaar verslag behoort te doen, volgens Art. 5 van het Algemeen Reglement. Wordt goedgevonden dit bij loting aan te wijzen, in dier voege dat de gekozene Provincie het eerste jaar, en voor de volgende jaren de daaropvolgende Provinciën in aanmerking komen. Uit de stemming blijkt dat eerst de Provincie Utrecht benoemd is; zoodat voor de twee daarna volgende jaren de Provinciën Noord-Holland en Zuid-Holland invallen.

Vervolgens wordt gesproken over de onkosten door de Synodale Commissie te maken, en wordt de Ouderling J. VAN ANDEL benoemd tot Thesaurier, welke broeder zich die benoeming laat welgevallen. De lastbrief voor de Synodale Commissie luidt aldus:

Lastbrief voor de Synodale Commissie.

Art. 1. De Synodale Commissie bestaat uit de WelEerw. Heeren: S. VAN VELZEN, A. BRUMMELKAMP en P. J. OGGEL.

Art. 2. Deze Commissie wordt aangesteld voor den tijd, loopende van deze tot de eerstvolgende Synode.

Art. 3. Aan deze Commissie wordt opgedragen het uitvoeren van alles wat de Synode haar heeft in last gegeven.

Art. 4. Verder wordt haar opgedragen, alles te bezorgen hetgeen uit de betrekking der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk tot de Hooge Regering des lands voortvloeit, of hetgeen haar van eenige Provinciale Kerkvergadering wordt opgedragen, met inachtneming der bepalingen, in dezen lastbrief voorkomende.

Art. 5. De Synodale Commissie ontvangt alle aanschrijvingen van de Regering des lands, en geeft, van Haar gevraagd wordende, alle inlichtingen die zij betamelijk oordeelt.

Zij voert echter niets uit bij de hooge Regering, tenzij in het belang van eenige Gemeente, Classis, of Provinciale Vergadering daartoe aangezocht zijnde; en handelt voorts over geene kerkelijke belangen, tenzij door eene Provinciale Kerkvergadering daartoe gemagtigd.

Art. 6. De Commissie ontvangt de stukken, die van buiten 's lands aan de kerk in Nederland gerigt worden, en brengt die ter kennis waar het behoort. De Commissie wordt gemagtigd in eenig dagblad, al hetgeen zij noodig acht, officieel ter kennis der Gemeenten te brengen.

Art. 7. De Synodale Commissie door eenige Provinciale kerkvergadering tot eenige zaak, die de kerk in het gemeen betreft, aangezocht zijnde, handelt daarover gelijk zij zelve het nuttig en goed oordeelt. Zij kan echter geene kerkelijke Vergaderingen in hare handelingen belemmeren.

Art. 8. Jaarlijks, zoo lang de aanstelling der bedoelde Commissie duurt, doet zij schriftelijk verslag aan eene Provinciale kerkvergadering van alle hare werkzaamheden.

Voor het 1^e jaar aan de Prov. kerkvergader. van Utrecht,

„ „ 2° „ „ „ „ „ Noord-Holland,

„ „ 3° „ „ „ „ „ Zuid-Holland.

Aan de eerstvolgende Synode geeft zij schriftelijk verslag van al hetgeen, gedurende den tijd van hare aanstelling, door haar verrigt, behandeld of bij haar ontvangen is.

Elke nalatigheid tegen de bepalingen van dit artikel, maakt

de handelingen der Commissie met betrekking tot de kerk krachteloos.

In naam van de Synodale Vergadering :

(Was get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses.*

D. J. VAN DER WERP, *Scriba.*

Art. 7.

Den Ouderling J. VAN ANDEL wordt opgedragen het vervaardigen van een adres, op te zenden aan de Eerste Kamer der Staten Generaal, ten verzoeke om afwijzende beschikking met betrekking tot het ontwerp van Wet op het armbestuur.

Art. 8.

De discussiën worden geopend, over de steden *Zwolle* en *Arnhem* als plaatsen voor eene algemeene Theologische school in aanmerking komende. Veel wordt er voor en tegen aangevoerd. Omdat de tijd verstreken is, wordt het spreken over de andere drie steden uitgesteld.

Art. 9.

De zitting gesloten met het zingen van Ps. 78: 3 en de dankzegging door den Ouderling DOUMA.

Vijftiende Sessie.

Vrijdagmiddag.

Art. 1.

De zitting wordt geopend na het lezen van Ps. 25, met het zingen van Ps. 25: 2 en het gebed door Ds. POELMAN.

Art. 2.

De Vergadering gaat over om te delibereren over *Meppel*, *Kampen* en *Franeker*, als plaatsen voor de Theologische school. Ook over deze plaatsen is door onderscheidene leden gesproken. Daarna is gevraagd of iemand der broeders meende nog eene andere plaats te kunnen aanwijzen, die beter of geschik-

ter was, dan de opgenoemde, waarop *Amersfoort* en *Leiden* nog zijn genoemd, doch die plaatsen vonden geen bijval. Nu wordt goedgevonden, om uit de opgegevene steden, eerst door stemming met briefjes, een drietal te formeren en daarna uit het drietal door stemming de plaats voor de Theologische school aan te wijzen. Beide stemmingen zullen bij volstreckte meerderheid plaats hebben. De Praeses gaat voor, om eerst nog het aangezicht des Heeren met de Vergadering te zoeken.

Na de stemming blijkt, dat de drie steden, *Zwolle*, *Kampen* en *Groningen* de volstreckte meerderheid hebben verkregen. Eer men tot de eind-stemming overgaat, wordt over deze drie plaatsen nog eens rijpelijk gehandeld. Is gezongen Ps. 131: 4 en gebeden door Ds. VAN VELZEN. Hierop heeft de stemming plaats, waarna blijkt dat over *Groningen* en *Kampen* weder moet gestemd worden, daar geene dier plaatsen de volstreckte meerderheid op zich heeft vereenigd. Eindelijk blijkt bij eene tweede stemming, dat de Vergadering tot plaats voor de op te rigten Theologische school de stad *Kampen* heeft aangewezen.

Art. 3.

De Synode gaat voort om over de Theol. school te handelen; en wel over hetgene benoodigd zal zijn om de kosten voor de school en de Hoofdonderwijzers te bestrijden. Uit al de gesprekken blijkt dat in hoofdzaak zich tweederlei gevoelen openbaart.

Sommige broeders begeeren eene raming, bij welke bepaald worde, wat iedere Provincie zal moeten bijdragen. Anderen daarentegen begeeren vrijwillige bijdragen, uit welke men de noodige som verkrijgen zal.

Hieromtrent worden twee onderscheidene voorstellen voorgelezen, waarvan na rondvraag, een in behandeling wordt genomen. Onderscheidene redenen zijn over sommige gedeelten van dit voorstel vóór- en tegen gewisseld, en is er eenige verandering ingebracht. De verdere overweging en beoordeeling wordt uitgesteld tot de volgende zitting.

Art. 4.

In de Vergadering komt Ds. G. W. VAN HOUTE, Hoofdonderwijzer aan de school te Arnhem, en heeft, op voorstel van den Praeses, bij de andere Hoofdonderwijzers plaats genomen, overeenkomstig vroeger besluit dezer Vergadering.

Art. 5.

Aan den Ouderling KARSEMEIJER wordt vergund de Vergadering te verlaten, met de verwachting dat ZEw. in de volgende week terug zal zijn. De zitting eindigt met het zingen van het 3° vers uit het Gebed des Heeren en de dankzegging door Ds. BRUMMELKAMP.

Zestlende Sessie.

Zaturdagmorgen, den 17^{den} Junij.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 101 : 6 en het gebed door Ds. JOFFERS.

Art. 2.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 3.

Het ontwerp van adres tegen de Concept-Armen-wet, aan den Ouderling VAN ANDEL opgedragen, wordt voorgelezen, na eenige wijziging goedgekeurd, en daarna opgezonden.

Het is van den volgenden inhoud :

Aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

De Synode der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland, neemt de vrijheid zich met het volgende verzoek tot uwe vergadering te wenden. Door de aanneming van de Wet ter regeling van het Armbestuur, bij de Tweede Kamer, is het nog de roeping der Synode, hare grieven tegen dat ontwerp te openbaren. — Overbodig mag het geacht worden, na al hetgeen desaangaande reeds is openbaar gemaakt, in eene volledige ontwikkeling der grieven te treden,

die van ons standpunt tegen het ontwerp bestaan, en daarom zal de Synode zich slechts bij ééne zaak bepalen, en wel bij deze, nl. *de inmenging van de regering in de kerkelijke verzorging der armen*, (art. 7) waartegen de Synode met kracht moet protesteren. — Want hierdoor wordt de kerk met een juk bedreigd, hare vrijheid in de bedeeing der armen gekrenkt, en gemeenten, die zelfs geene burgerlijke subsidiën genieten, gelijkgesteld met anderen.

Redenen waarom de Synode de kamer ernstig en dringend verzoekt, het ontwerp van wet ter regeling van het Armbeestuur te verwerpen; wenschende voorts, dat de Heere uwe Vergadering leide en besture, opdat hare beraadslagingen strekken tot heil van den Staat.

Hetwelk doende,

De Synode voornoemd,

(Was get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses*.

D. J. v. D. WERF, *Scriba*.

Art. 4.

De Vergadering komt terug op het voorstel, waarover reeds in de vorige zitting veel is gehandeld: *de kosten en het onderhoud voor de op te rigten Theologische school*. Nadat onderscheidene veranderingen daarin gebragt zijn en er iets is bijgevoegd, is het aldus aangenomen:

De Synode besluit, dat, tot bestrijding van de kosten voor de Theologische school, in alle Gemeenten twee- of viermaal des jaars openlijk eene aanprijzing tot milde bijdragen zal gedaan worden, terwijl aan iedere gemeente de wijze wordt vrijgelaten, waarop zij deze bijdragen zal verzamelen. De gelden, dien ten gevolge ingekomen, worden aan eenen algemeenen Penningmeester opgezonden, die daaruit de traktementen voor de Onderwijzers, en andere gelden, noodig om onderwijs te kunnen geven, voldoet. De meerdere opbrengst wordt, in overleg met en onder goedkeuring der Curatoren, in het belang der school gebruikt, onder verantwoording aan de eerst-

komende Synode. Indien echter, hetgeen wij niet verwachten, de opbrengst van gelden door vrijwillige bijdragen, ongenoegzaam mogt bevonden worden, belooft nogtans de Synode aan de Onderwijzers der school, te zullen zorgen, dat zij hunne traktementen verkrijgen; waarom in dit geval aan het Collegie van Curatoren wordt opgelegd, de beste middelen daartoe te beramen.

Nog verklaart de Synode, dat door het bovenstaande geene Gemeente verhandeld wordt, zelve te bepalen hoeveel zij bijdragen zal.

Art. 5.

Wordt gesproken over de vraag, hoe het Curatorschap der school zal worden ingerigt; en tot dat einde gelezen, wat dienaangaande op de Synode van 1849, Art. 4. bladz. 22 besloten is. In substantie wordt dit goedgekeurd, maar besloten, het hier en daar te wijzigen en te veranderen. Hierbij wordt gewezen op de Na-Handelingen van de Synode van Dordrecht 1619, Sessie 163, bladz. 253, en gevraagd of dit mede in aanmerking kan komen. De Synode verklaart zich daarmede hartelijk vereenigd, en tracht het in praktijk te brengen, zoover de tegenwoordige omstandigheden het ge-
doogen; verder is men tot de wijziging van het beslotene door de Synode van 1849 overgegaan, en is het navolgende aangenomen:

Er zullen Curatoren der Theologische school zijn. Aan deze Curatoren wordt opgedragen, hetgeen tot de oprigting en het bestuur der school vereischt wordt, en desaangaande mededeeling te doen aan hunne Provinciale vergaderingen. Ook zullen zij voorloopig tweemaal des jaars, in de plaats, waar de school gevestigd zal zijn, eene vergadering houden. Er moeten om vergadering te houden, ten minste zes Curatoren aanwezig zijn. Bij deze gelegenheid zal het voorbereidend examen der toekomstige Leeraren door hen afgenomen worden, in tegenwoordigheid der Leeraren van de school, en, zoo de Curatoren het begeeren, onder hunne

medewerking. Laatstgenoemden brengen echter geen beslissend oordeel uit. Elke Provincie zal een Curator aanstellen, die op de Provinciale vergadering zal verkozen worden. Zij behoudt de vrijheid om jaarlijks eenen anderen Curator te benoemen. De Curatoren ontvangen hunne reiskosten uit de algemeene schoolkas, uit handen van een penningmeester, door hen zelve te benoemen. Bij deze benoeming wordt voor de zekerheid en het rigtige beheer der te ontvangen gelden gezorgd.

De gelden, die er nu reeds zijn, of voor de eerste zitting inkomen, zullen de broeders, die voor de eerste maal tot Curatoren benoemd worden, uit hunne Provinciën medebrengen naar de eerst te houdene bijeenkomst. De Provinciale Correspondenten kunnen dus voorloopig de gelden, die zij ontvangen, aan de in hunne Provinciën benoemde Curatoren overhandigen. De Synode verlangt, dat de eerste bijeenkomst der Curatoren gehouden zal worden den 20ten September eerstkomende te Kampen.

Art. 6.

De zitting wordt geëindigd met het zingen van Ps. 73:13 en het gebed door Ds. VAN HOUTE.

Zondag den 18^{den} Junij is te Zwolle gepredikt door D.Ds. D. J. VAN DER WERP, B. DE BELJ en P. DIJKSTERHUIS. Andere Leeraars hebben in onderscheidene gemeenten in de omstreken de dienst des Woords waargenomen.

Zeventiende Sessie.

Maandagmorgen, den 19^{den} Junij.

Art. 1.

Deze zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 33:11 en het gebed door Ds. VAN VELZEN, na het lezen van den eersten Psalm.

Art. 2.

In plaats van den afgevaardigden Ouderling van Overijssel LANDEWEERD, is de Secundus, Ouderling J. HULST tegenwoordig en heeft zitting genomen.

Art. 3.

De notulen der vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 4.

De discussiën worden voortgezet, betreffende de Theologische school. Het bedrag der Collegiegelden, door iederen kweekeling te betalen, wordt vastgesteld op f 52 in het jaar, te storten bij den aanvang van elk vierendeel. Hierbij wordt goedgevonden dat noch voor onvermogenen, noch voor zonen van predikanten eene uitzondering op deze bepaling kan gemaakt worden. Deze, oordeelt de Synode, kunnen zoo het noodig is, ondersteund worden uit de Provinciale kassen.

Degenen, die zich aan het praeparatoir examen onderwerpen, betalen f 15; — welke som men echter niet weder behoeft te betalen, wanneer men eenmaal zonder goed gevolg geëxamineerd zijnde, bij vernieuwing zich tot het examen aanbiedt.

Bij deze gelegenheid wordt bepaald, dat alle praeparatoir-Examina, ook van degenen, die niet aan de school gestudeerd hebben, door de Curatoren worden afgenomen.

Art. 5.

Bij het handelen over het peremtoir examen, wordt goedgevonden, dat na de oprigting der school het peremtoir of beslissend examen moet geschieden, overeenkomstig art. 4 der kerkordening van Dordrecht. Door de Gedeputeerden der Synode aldaar vermeld, worden verstaan, die der Provinciale kerkvergadering. Aan de Classis wordt, wegens den tegenwoordigen toestand der Kerk, toegestaan aan de Provinciale kerkvergadering het afnemen van het examen op te dragen. In dit laatste geval zijn dan ook geene Gedeputeerden noodig. Hierbij bepaalt de Synode verder, dat in den eerstvolgenden tijd het getal Gedeputeerden der Prov. Synode niet kleiner mag zijn dan vijf. Deze zullen met de Leeraren der Clas-

sis het examen afnemen en beslissen. Is één der bedoelde afgevaardigden wettig verhinderd, dan zal zijn secundus hem vervangen. In elk geval moet de meerderheid der Gedeputeerden aanwezig zijn. Dit besluit treedt in werking een halfjaar, na de opening der school.

Art. 6.

Op nieuw gehandeld zijnde over art. 9 en 10, voorkomende in het Verslag van 1849, bladz. 23 en 24, worden beide bekrachtigd.

Art. 7.

De zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 95: 1 en de dankzegging door den Ouderling ALLERSHOF.

Achttiende Sessie.

Maandagmiddag.

Art. 1.

Deze zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 67: 1 en het gebed door Ds. VAN DER WERP.

Art. 2.

In verband met hetgeen in de vorige zitting behandeld is met betrekking tot de examina, wordt gesproken over N°. 14 van de Circulaire, waarin *verklaring* gevraagd wordt van *Art. 8 der kerkorde van Dordrecht van 1618 en 1619*. Na vele discussiën verklaart de Synode, dat in den tegenwoordigen en eerstvolgenden tijd, niet de Classis, maar de Provinciale Synode zelve of door hare afgevaardigden, de personen, voorkomende in Art 8. der kerkorde van Dordrecht van 1618 en 1619, beoordeelen en over hen beslissen zal.

Vinden zij iemand geschikt, volgens gemeld artikel, dan zullen zij hem beroepbaar mogen stellen. Wanneer hij beroepen is, zal hij het gewoon peremptoire of beslissend examen moeten ondergaan. De Synode wil echter Art. 8 niet toegepast hebben op personen beneden de 30 jaren, volgens vroeger besluit van 1851, bladz. 34 N°. 3.

Nadere verklaring van Art. 8 oordeelt de Vergadering thans niet meer noodzakelijk.

Art 3.

De discussiën over de Theol. school hervat zijnde, wordt in de eerste plaats gevraagd: *Hoe vele Leeraren bij de Theol. school aangesteld zullen worden.* Deze vraag geeft aanleiding tot vele discussiën omtrent den omvang van het onderwijs; en wordt ten laatste door de meerderheid bepaald, dat er vier onderwijzers zullen gekozen worden.

Intusschen is in de Vergadering gekomen Ds. T. UITTERDIJK, Secundus van Ds. NENTJES, afgevaardigde van Noord-Holland.

Art. 4.

Nu wordt gevraagd: *Hoe veel traktement de Leeraren der school zullen genieten.* Dit wordt voorloopig bepaald op f 1200 's jaars. De volgende Synode zal op dit besluit terugkomen, en het, zoo noodig, herzien.

Art. 5.

Thans gaat de Vergadering over tot de keuze der Leeraren voor de school.

a. Zij bepaalt vooraf, dat na de verkiezing een drietal door de Synode zal worden gevormd, opdat, wanneer een der beroepenen de op hem uitgebragte roeping niet mogt aannemen, of wanneer iemand hunner door overlijden of anderzins deze bediening niet zal kunnen uitoefenen, de Curatoren daaruit eene keuze doen. De beroepenen, zullen zich binnen eene maand na het eindigen der Synode moeten verklaren.

b. Verder wordt met het oog op N°. 5 der 163^e Sessie van de Postacta, waarin de vereischten van de Leeraren aan de Theol. school worden opgegeven, met het oog op den toestand onzer kerk, met het oog op de mogelijke uitbreiding, waardoor mannen van meerdere wetenschap ons kunnen worden toegevoegd, met het oog eindelijk op de aanschrijving van eene Provincie, die genoemd Artikel wenscht te zien in aanmerking genomen, bepaald, dat, wanneer de kerk op eene andere wijze in de behoefte begeert te voorzien, zij zich

door hare eenmaal gedane keuze niet gebonden kan achten. De Leeraren behouden echter aanspraak op een behoorlijk onderhoud door de kerk, totdat zij weder van eenige gemeente een beroep als Herder en Leeraar zullen ontvangen hebben, waardoor voldoende in hunne behoeften kan worden voorzien.

c. Door een der broeders wordt gevraagd: of Ds. DE HAAN nog aan eene beroeping onderworpen is, dan of wij de roeping, in 1849 gedaan, moeten beschouwen als nog van kracht.

De Vergadering oordeelt, dat men, om eenen goeden grond te leggen, beginnen moet met de verklaring, dat wij Ds. DE HAAN in gelijkheid met andere Leeraars beschouwen, met dien verstande, dat wanneer ZEW. niet gekozen mogt worden, ZEW. dan de aanspraak behoudt, onder lett. *b* vermeld.

d. Daarop gaat de Vergadering over tot het uitbrengen harer keus. Met gesloten briefjes, waarop vier namen geplaatst zijn, formeert zij een gros.

Vooraf wordt echter bij monde van den Praeses des Heeren Naam aangeropen.

De briefjes geopend zijnde, worden alphabetisch de volgende namen opgeschreven:

D.Ds. J. BAVINCK, A. BRUMMELKAMP, H. DE COCK, P. DIJKSTERHUIS, T. F. DE HAAN, G. W. VAN HOUTE, F. A. KOK, W. A. KOK, G. F. G. MEERRURG, P. J. OGGEL, H. G. POELMAN, D. POSTMA en S. VAN VELZEN.

Art. 6.

Deze zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 33: 7 en het gebed door Ds. Los.

Negentiende Sessie.

Dingsdagmorgen, den 20sten Junij.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 119: 17 en het gebed door Ds. T. H. UITTERDIJK.

Art. 2.

Allen, die geene leden der Vergadering zijn, zich verwijderd hebbende, wordt over de in art. 5, lett. *d* der vorige Sessie genoemde broeders achtereenvolgens gesproken, terwijl zij ieder op hunne beurt zich verwijderen.

Art. 3.

Dit gedaan zijnde worden, nadat de Praeses nog is voorgegaan in het gebed, met volstrekke meerderheid van stemmen gekozen D.Ds. T. F. DE HAAN, S. VAN VELZEN, A. BRUMMELKAMP en J. BAVINCK.

Art. 4.

Vervolgens wordt een drietal geformeerd, waaruit later de Curatoren, ingeval er, vóór de eerstkomende Synode, eene vacature ontstaat, een beroep kunnen doen. Bij stemming blijken gekozen te zijn: D.Ds. P. J. OGGEL, H. G. POELMAN, H. DE COCK, de laatste bij herstemming tegen Ds. W. VAN HOUTE en P. DIJKSTERHUIS.

Art. 5.

Aan Ds. DE WAAL is opgedragen, een ontwerp van beroepsbrief op te stellen aan de verkorene Leeraars, bij de op te rigten Theologische school.

Art. 6.

De Praeses geeft verslag van een bij de Vergadering ingekomen stuk van J. S. D'ANCONA, behelzende eenige klagen, betreffende den toestand van sommige zaken onder ons, en het verzoek om bij de op te rigten school als docent geplaatst te worden. Dit stuk niet in aanmerking kunnende komen, oordeelt de Vergadering, ZEd. naar zijn Classicaal of Provinciaal kerkbestuur te moeten verwijzen, met de verklaring dat hij aan de school niet kan worden geplaatst. Aan Ds. DE BELJ wordt opgedragen dit oordeel aan gemelden persoon te schrijven.

Art. 7.

Door Ds. POSTMA wordt voorgesteld, of men den Leeraar VAN HOUTE, vooral met het oog op de zendelingszaak, niet aan de school zoude plaatsen. Ds. VAN VELZEN vraagt hierbij of

*zendelings-
zaak*

men dat voorstel niet zoude uitstrekken tot alle Provinciën, namelijk, wanneer eenige Provincie wenscht op hare kosten een Leeraar als medehelper aan de school toe te voegen, haar daartoe het regt te geven. Hierover door onderscheidene afgevaardigden voor en tegen gesproken zijnde, wordt de verdere behandeling en beslissing van deze zaak tot de volgende zitting uitgesteld.

Art. 8.

De Ouderling VAN APELDOORN vraagt de vrijheid om te vertrekken, daar de Primus-afgevaardigde van Gelderland, VAN JEVEREN, heden terug zal komen. Dit wordt hem toegestaan.

Art. 9.

Deze zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 84: 3 en het gebed door den Ouderling J. VAN ANDEL.

Twintigste Sessie.

Dingsdagmiddag.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 143: 10, 11 en het gebed door Ds. STEKETÉE.

Art. 2.

De Vergadering zet de discussiën voort over het verhandelde in art. 7 der morgenzitting. Het aldaar vermelde voorstel wordt aldus geamendeerd. De Synode verleent aan de Provinciale Vergadering de vrijheid om op eigen kosten, een Leeraar, de goedkeuring van de Curatoren wegdragende, aan de Theologische school tot hulp toe te voegen; terwijl zoodanig Leeraar onder opzigt, én van de Leeraars die door de Synode beroepen zijn, én van de Curatoren behoort te staan. De discussie hierover gesloten zijnde, wordt het voorstel verworpen.

Art. 3.

Wordt voorgesteld door Ds. VAN DER WERP, dat de Theologische school niet geopend worde, voordat de vier benoemde

Leeraren hunne betrekking hebben aangenomen, en haar gezamentlijk aanvaardden, of dat het getal uit de Secundi aangevuld zal zijn. Dit wordt algemeen aangenomen.

Art. 4.

De Vergadering draagt aan de Synodale Commissie op, om, wanneer de Theologische school zal opgerigt zijn, daarvan aan de Hooge Regering kennis te geven.

Art. 5.

Nog wordt besloten dat, zoo lang de school niet opgerigt zal zijn, de Kerk niets schuldig wordt aan de benoemde Leeraren. Betreffende Ds. DE HAAN, zullen echter de Provinciën, indien de school onverhoopt niet mogt worden opgerigt, blijven bijdragen, volgens het besluit van 1851, bladz. 33; met dien verstande, dat al de tien Provinciën zamen jaarlijks f 600 moeten betalen, terwijl het overige blijft voor rekening van de provinciën Groningen en Friesland. De Synode verklaart echter dit besluit aangemerkt te willen hebben als een buitengewoon geval omtrent Ds. DE HAAN, en niet als regel voor volgende tijden in dergelijke zaken.

Art. 6.

Betreffende N°. 8 der Circulaire, waarin verlangd wordt, dat de Synode, in verband met de toegezegde wet op het onderwijs, bij de Regering aanzoek doe, dat *het lager onderwijs Christelijk moge worden*, is veel gesproken, en eindelijk aan de Synodale Commissie opgedragen, pogingen aan te wenden bij de Regering, dat de Gemeenten niet langer belemmerd worden in het oprigten van scholen, waarin de kinderen, overeenkomstig onze overtuiging, onderwezen worden; zie Zondag 38 van den Heidelb. Catechismus.

Art. 7.

Naar aanleiding van N°. 9 van de Circulaire wordt gesproken over de opleiding van Godvreezende jongelingen *tot bekwame en reztzinnige onderwijzers voor de lagere scholen*, en besloten dat men de kerkeraden, de ouders en de voorstanders van bedoelde opleiding opwekken zal, om zooveel mogelijk

die zaak te behartigen, en de kweekelingen op eene goede school te zenden.

Art. 8.

Wordt gehandeld over N°. 10 der Circulaire, inhoudende een voorstel om pogingen aan te wenden, tot *verkrijging van eene algemeene kas voor de op te rigten scholen, de predikants-traktementen, de weduwen en weezen van predikanten, zendelingen en van plaats tot plaats reizende predikers*. De Synode oordeelt echter dit voorstel niet in omvraag te moeten brengen.

Art. 9.

Naar aanleiding van laatstgenoemd voorstel wordt echter gevraagd, op hoedanige wijs men het best zal voorzien in de behoeften van weduwen en weezen van Predikanten. Hierop wordt besloten te blijven bij het bepaalde in de Synode van 1849, Hoofdst. 11, bladz. 36.

Art. 10.

Verder wordt gehandeld over hetgeen N°. 10, Lett. *d* der Circulaire vermeldt, namelijk *de ondersteuning van zendelingen en van plaats tot plaats rondreizende predikers*. Hiermede wordt in verband gebracht N°. 13 van de Circulaire, hetwelk spreekt van *het uitzenden van zendelingen*. De discussiën worden, omdat de tijd verloopen is, gestaakt, ten einde ze morgen voort te zetten.

Art. 11.

De afgevaardigden Ouderlingen, VAN ANDEL uit Noord-Brand en VAN HARTEN uit Noord-Holland, bekomen op hun verzoek, wegens dringende bezigheden, vrijheid morgen te vertrekken.

Art. 12.

De zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 25: 4 en de dankzegging door Ds. DE BEIJ.

Een en twintigste Sessie.*Woensdagmorgen, den 21sten Junij.***Art. 1.**

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 84: 6 en het gebed door Ds. VAN GOOR.

Art. 2.

De notulen der twee vorige zittingen worden voorgelezen en met eenige aanmerkingen en veranderingen goedgekeurd.

Art. 3.

De discussiën betreffende *de zendelingszaak* worden hervat. Eenige broeders begeeren dat de Synode deze zaak, als die der kerk, regele. Anderen begeeren, dat zij overgelaten worde aan de Provinciën. Eindelijk verklaart de Synode, dat zij, ofschoon gevoelende, dat de kerk verplicht is zooveel mogelijk de zendelingszaak te bevorderen, haar echter voor alsnog niet kan regelen. Zij draagt daarom de behartiging van deze zaak bepaaldelijk op aan den Leeraar der gemeente te Kampen, in overleg met de Leeraren aan de Theologische school en hare Curatoren; terwijl zij de Gemeente des Heeren opwekt, de zendelingszaak met hare gebeden en bijdragen te ondersteunen. Men zal echter alle onkosten alleen uit vrijwillige bijdragen mogen bestrijden.

Art. 4.

N°. 11 der Circulaire, sprekende van *Adressen aan den Koning, bij gelegenheid van de Roomsche bemoeijingen en wetgeving op dit punt*, komt niet meer in aanmerking. *De correspondentie met de buitenlandsche kerken*, in N°. 12 vermeld, is aan de Synodale Commissie opgedragen, volgens den last haar gegeven. Zie bladz. 47.

Het vermelde onder N°. 13 en 14 is reeds behandeld.

Art. 5.

Naar aanleiding van N°. 15 wordt het volgende besluit genomen:

De Synode legt voortaan niet aan de Gemeenten op, om

gelden te betalen, wanneer niet vooraf de mindere kerbesturen over de zaken, waarvoor de gelden verlangd worden, gehoord zijn en er in hebben bewilligd.

Art. 6.

Er wordt, volgens N°. 16 der Circulaire, gehandeld over het vragen van *onderstand*, door middel van *Couranten*, terwijl de *wettige kerbesturen* worden *voorbijgegaan*. Na vele discussiën wordt het volgende vastgesteld:

De Vergadering oordeelt, dat bij het vragen van *onderstand*, een ieder moet blijven binnen den kring van zijn kerbestuur. De gelijkvormigheid aan de wereld om in het openbaar te bedelen, verwerpt de Vergadering nadrukkelijk. Geen lid behoort derhalve buiten zijne Diakenen *onderstand* te vragen. Eene gemeente, nood lijdende, vervoege zich tot hare naburige gemeenten of Classis, de Classis tot naburige Classen of tot hare Provinciale kerkvergadering; en wanneer ook eene Provinciale kervergadering niet in staat is uit eigen middelen in de behoefte te voorzien, wordt het aan hen, die hiertoe door die Vergadering zijn benoemd, opgedragen om algemeene bijdragen te vragen.

Het openlijke en algemeene aanzoek tot *onderstand* behoort alleen namens de Provinciale kerkvergadering, of, keurt de Synodale Commissie het goed, namens geheel de kerk te geschieden.

Art. 7.

Het adres, volgens besluit dezer Vergadering, den 14^{den} dezer genomen, aan den Koning op te zenden, ter zake van *de subsidie*, door den Staat aan de Kerk te verleen, is vastgesteld en daarna verzonden. Aan ZExcel. den Minister van de Hervormde en andere Eerediensten is een afschrift van dit adres opgezonden, in de overtuiging en verwachting, dat het door ZExcel. ondersteund zal worden.

Dit adres luidt aldus:

aan

Aan

broed

Zijne Majesteit, den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje, Groot-Hertog van Luxemburg enz. enz. enz.

1870

SIRE!

De Synode der Christelijk Afscheidene Gereformeerde kerk in Nederland, vergaderd te Zwolle, heeft onder vele zaken door haar in hare Vergadering behandeld, ook ernstig beraadslaagd over de traktementen der Leeraars, en is tot het besluit gekomen, zich daarover eerbiedig en tevens met gepaste vrijmoedigheid tot Uwe Majesteit te wenden, daar de Synode overtuigd is, daarop billijke aanspraak en regten te hebben.

Immers Sire! de Afscheidenen belijden de leer onzer vaders. Geene nieuwe leer is door hen omhelsd, neen: die leer is hun dierbaar, en toch hebben zij, juist bij de handhaving van dezelve, het Hervormde Genootschap moeten verlaten, met opoffering van al hunne voorregten. En, hoewel gelijke lasten betalende, zijn zij verstoken van eenige bijdragen uit 's lands schatkist. Uwe Majesteit zal erkennen dat een gedeelte Uwer onderdanen onregt wordt aangedaan, en dewijl de Synode overtuigd is, dat Uwer Majesteits begeerte is, al Uwe onderdanen gelijke voorregten te doen genieten, rekent zij het van haren pligt, dit haren Koning onder de aandacht te brengen; daarbij is het immers de roeping, naar den Woorde Gods en de Formulieren des geloofs, de ware Gereformeerde leer te handhaven, en de waarheid en hare belijders te beschermen.

Is het dan de roeping der Regering, uit een Christelijk oogpunt beschouwd, om de kerk, die de ware Gereformeerde leer belijdt, te ondersteunen, zoo is dit uit een ander oogpunt beschouwd, niet minder het geval. De Grondwet toch verzekert, in het 6^e Hoofdstuk, aan alle burgers van den Staat gelijke bescherming en voorregten, De Synode oordeelt dat ten gevolge dier beschouwing, ook door Z. Excel. den Minister van Financiën is betoogd het wenschelijke, om aan de Leeraren

onzer kerk landstractementen toe te kennen. Ware dit het geval niet, de Synode zoude dan liever willen, dat aan geen Genootschap landstraktementen werden toegestaan voor deszelfs Leeraars.

In de staatsbegrooting echter voor het dienstjaar 1854, verslag van Hoofdstuk 6, wordt volgens de volkstelling van den 1sten Januarij 1850, het getal der Christelijk Afgescheidene Gereformeerden begroot op 42,619, en de som, hun volgens gelijke bedeeeling met de Hervormden toekomende, bedraagt *f* 27,026 jaarlijks, zijnde voor elke Gemeente *f* 158.

De zwarigheden door Z. Excel. den Minister, in genoemd verslag geopperd, heeft de Synode mede in ernstige overweging genomen. Zij stemt toe dat een tractement van *f* 153, niet voldoende is, om den Leeraar een toereikend bestaan te verzekeren. Doch het onvoldoende dier tractementen is daarom geen grond, der kerk die gelden te onthouden, waarop zij billijk aanspraak en regten heeft.

Redenen, waarom zich de Synode met het volgende voorstel tot Uwe Majesteit wendt, namelijk om jaarlijks, tot het jaar 1860, ter beschikking der Synodale Commissie van de Christelijk Afgescheidene Kerk te stellen de som van *f* 27,026, om naar de behoeften onder de verschillende Leeraars enz. te verdeelen, in overleg met Z. Excel. den Minister voor de zaken der Hervormde Eeredienst; behoudens de bepaling van meerdere of mindere bijdragen, naarmate de tienjarige volkstelling het zielental der leden onzer kerk in den jare 1860 zal aanwijzen.

Eindelijk vermeent de Synode billijk aanspraak te mogen maken op restitutie, en stelt dus aan Uwe Majesteit voor, die bepaling van kracht te doen zijn van af 1850, dewijl toen de volkstelling geschied is, en Z. Excel. de Minister in bovengenoemd stuk daarop terugwijst.

Voorts geeft de Synode Uwer Majesteit kennis, dat in de zitting van 16 Junij l.l. tot leden der Synodale Commissie benoemd zijn:

S. VAN VELZEN, Leeraar te Amsterdam,

A. BRUMMELKAMP, Leeraar te Arnhem,

P. J. OGGEL, Leeraar te Utrecht, en
tot Secretaris Penningmeester,

J. VAN ANDEL, Hz. Ouderling te 's Bosch.

De Synode, zich met bovenstaand verzoek tot Uwe Majesteit wendende, wenscht van den Heere, dat over Uwe Majesteit en Zijn doorluchtig huis, des Heeren genadige zegen moge komen, met de verzekering onzer hoogachting en liefde voor Uwer Majesteits persoon en het dierbaar huis van Oranje.

Hetwelk doende,

Uwer Majesteits getrouwe en gehoorzame onderdanen,

De Synode bovengenoemd:

(Was get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses*,

D. J. VAN DER WERP, *Scriba*.

Het begeleidend woord aan den Minister luidt aldus:

*Aan zijne Excellentie den Minister der
Hervormde en andere Eerediensten.*

Hoog-Edel-Gestr. Heer!

De Synode der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk heeft de eer, aan Uwe Excel. ingesloten toe te zenden afschrift van een aan Zijne Majesteit ingediend verzoekschrift. De Synode doet dit in de overtuiging en verwachting, dat genoemd verzoek door Uwe Excel. zal ondersteund worden.

Hetwelk doende,

De Synode der Chr. Afg. Geref. Kerk, voornoemd:

(Get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses*,

D. J. VAN DER WERP, *Scriba*.

Zwolle,

den 20 Junij, 1854.

Art. 8.

Wordt behandeld N°. 17 der Circulaire, hetwelk vraagt

een besluit omtrent periodieke geschriften, die door leden der kerk geschreven worden.

De discussiën over deze zaak worden eenigen tijd gevoerd, maar omdat de tijd verloopen is, wordt de verdere overweging uitgesteld.

Twée en twintigste Sessie.

Woensdagmiddag.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 89: 7 en het gebed door Ds. BAVINCK.

Art. 2.

De discussiën, in Art. 8 van de vorige zitting vermeld, weder opgevat zijnde, leiden tot deze verklaring, die door de Vergadering wordt goedgekeurd: de Synode verklaart met geen blad in eenige betrekking te staan. Wordt namens eenig kerkbestuur iets geplaatst, dan zal de echtheid daarvan uit de onderteekening moeten blijken.

Art. 3.

De discussiën over de zaak, in het vorige Artikel vermeld, verder voortgezet zijnde, komt men ten laatste tot dit besluit.

De Synode verklaart, dat zij, overeenkomstig Art. 55 der Dordsche Kerkeördening, de boeken-censuur niet wil opheffen, maar dat zij het onmogelijk houdt deze van te voren op de periodieke schriften toe te passen; weshalve zij den wensch uitspreekt, dat de Redacteurs van bladen, lidmaten der Gemeente, niets opnemen hetgeen tegen de leer en orde onzer kerk strijdt; wordende, wanneer dit onverhoopt gebeurt, den Leeraren der kerk opgedragen, dit opentlijk tegen te spreken, en zullen de betrokkene personen volgens den kerkelijken weg behandeld worden.

Art. 4.

Volgens N°. 18 van de Circulaire, wordt aan de Verga-

dering gevraagd: *Afschaffing van de vragen, aan de Gemeenten, bij de proefpredikatiën gedaan, dáár waar zij nog in gebruik zijn.*

Na langdurige discussiën, is het navolgende aangenomen:

De Synode kan hierover geen algemeen besluit nemen, naardien in alle bijzonderheden, die het wezen der leer of dienst niet raken, niet altijd allerwege eenvormigheid kan plaats vinden. Zij laat daarom elke gemeente in dit geval vrij, en oordeelt dat de Leeraar zich hierin behoort te schikken naar de meeste stichting der gemeente.

Art. 5.

Naardien N°. 19 der Circulaire, vragende: *aandrag tot betere naleving van een vroeger genomen besluit, omtrent de opleiding van jongelingen beneden de 30 jaren*, (zie het Verslag der Synode van 1851, bladz. 34, N°. 3), wegens het reeds genomen besluit in deze Vergadering, (zie pag. 55), niet meer in aanmerking komt, gaat de Vergadering over tot behandeling van hetgeen in N°. 20 gevraagd wordt, namelijk: *dat de Synode zich volbediger uitdrukke over Art. 12 van de Synode van 1840*, (zie bladz. 41 aldaar), in welk Artikel gesproken wordt over de huwelijken in bloedschande.

Deze zaak wordt op nieuw breedvoerig besproken; doch de Vergadering oordeelt ten slotte, bij meerderheid, te moeten blijven bij hetgeen in 1849 is besloten. (Zie Verslag, bladz. 33, Hoofdst. 9).

Art. 6.

In verband met het voorgaande Artikel, wordt besloten een adres aan Z. M. den Koning te zenden, waarin de Synode verzoeken zal, dat Z. M. voortaan geene dispensatie verleene tot bloedschendinge huwelijken. Aan Ds. BRUMMELKAMP wordt opgedragen zulk een adres op te stellen.

Art. 7.

Volgens N°. 21 der Circulaire wordt verzocht: *Herinnering aan het besluit van 1840, handelende over de Sabbath-viering.*

Met het oog op buitengewone gevallen, oordeelt de Ver-

gadering dat zij bij bedoeld besluit moet blijven. Daarbij wordt vastgesteld, mede aan den Koning te verzoeken, dat de Sabbath geheiligd moge worden, en in dit adres vooral te wijzen op de posterijen, spoortreinen, scheepvaart, koophandel en publieke gemakkelijkheden, die zelfs door de Overheid worden ondersteund.

Art. 8.

Wordt gehandeld over N°. 22, vragende *herziening van Hoofdstuk XI der Synode van 1849, sprekende over het armwezen, en verzoekende, dat dit, zoo mogelijk, op een vasten voet worde geregeld.* In verband hiermede, leest de Praeses een' brief, geteekend door Ds. E. LINDEMAN, Ds. P. A. WIERSINGA en de Ouderling J. A. MOORLAG, behelzende protest tegen een door de Provinciale kerkvergadering van Groningen genomen besluit te dezer zake, en ontwikkeling van gronden, waarop dit protest berust. Nadat het voorstel in deliberatie is gebracht, wordt ten laatste besloten, om bij het besluit van de Synode van 1849 te blijven. (*Zie het Verslag, bladz. 37, N°. 2 en 38).*

Art. 9.

Deze zitting wordt geëindigd met het zingen van Ps. 119: 83 en de dankzegging door Ds. BREUKELAAR.

1911

Drie en twintigste Sessie.

Donderdagmorgen, den 22sten Junij.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 119: 67 en het gebed door Ds. DOSKER.

Art. 2.

Ter behandeling wordt voorgesteld N° 23 der Circulaire:

a. Verzoekende, om nog eens te spreken over het spoedige vertrekken van Leeraren van de eene gemeente naar de andere. Zie Synode 1849, Hoofdst. XII. Hierover gesproken zijnde, wordt besloten, te blijven bij hetgeen in Hoofdst. XII, bladz.

38 bepaald is, met verwijzing naar Art. 10 der Kerkeörde van 1618 en 1619.

b. Verder wordt gehandeld: *over het herhaald beroepen van een' Leeraar, die reeds voor het eerste beroep bedankt heeft.*

De Vergadering heeft het navolgende bepaald: Dewijl evenzeer tegen alle inbreuk op- als tegen alle misbruik van de Christelijke vrijheid gewaakt moet worden, acht de Vergadering, dat bij de herhaalde beroeping van eenen Leeraar, de Consulent behoort toe te zien, of de redenen, die voor deze herhaling aangevoerd worden, van genoegzaam belang zijn. Indien hierover tusschen hem en den kerkeraad verschil is, zal de kerkeraad niet mogen voortgaan, zonder eene vernieuwde handopening der Classis.

c. Ten laatste wordt besproken: *het prediken van Leeraren op Nominatie in eene vacante gemeente*, en wordt daarop besloten: Met betrekking tot het prediken op beroep, vermaant de Synode alle Leeraars, om zich zoo veel mogelijk te wachten van den schijn van naar verandering te staan.

Art. 3.

De Vergadering gaat over tot het laatste in de Circulaire vervatte voorstel, N°. 24: *Een rekwest aan Z. M. den Koning, voor de afschaffing der slavernij, in te dienen.* De Vergadering neemt dit voorstel aan, met bepaling dat in het rekwest een verzoek om schadevergoeding voor de eigenaren der slaven zal ingevoegd worden. Aan de Synodale Commissie wordt het indienen van zoodanig Adres opgedragen.

Art. 4.

Het concept van een' beroepsbrief van de Kerk aan de benoemde Leeraren der Theologische school, door Ds. DE WAAL gesteld, wordt voorgelezen en goedgekeurd.

Art. 5.

Ds. POSTMA verzoekt vrijheid om terug te komen op zijn oorspronkelijk voorstel, zie bladz. 35, dat namelijk aan de Provinciën Gelderland en Groningen, dewijl zij Onderwijzers bezitten, die zich reeds geheel aan het onderwijs gewijd heb-

ben, de vrijheid verleend worde, hen op eigene kosten bij de school te plaatsen. De meerderheid oordeelt dit verzoek niet te moeten inwilligen.

Art. 6.

Wordt gehandeld *over den zoogenaamden Goeden Vrijdag, en in verband hiermede, over de andere Feestdagen, waarbij over den gewonen jaarlijkschen bid- en dankdag voor het gewas.*

Vele broeders nemen aan de discussiën deel. Eindelijk wordt voorgesteld en bij meerderheid van stemmen het navolgende aangenomen: De Vergadering verlangt, betreffende den Goeden Vrijdag, dat die dag volstrekt niet feestelijk gevierd worde; zij maakt geene bepaling omtrent het houden van dagen, die niet in de Kerkeörde van Dordrecht 1618 en 1619 vermeld worden, waarom de gemeenten, die het houden der voor- en najaars bid- en dankdagen niet voorstaan, ook niet tot het houden van die dagen gedwongen mogen worden.

Art. 7.

Wordt vastgesteld, naar aanleiding van de lastbrieven van Utrecht en Noord-Holland, dat de Synode de Classen aanmane, te waken, *dat geene kinderen gedoopt worden, dan van leden, die door belijdenis bij de gemeente zijn aangesloten.* In verband hiermede wordt een brief van den Kerkeraad der gemeente van Beetgum voorgelezen.

Na vele gesprekken te dezer zake, wordt eindelijk bij meerderheid van stemmen besloten, te blijven bij hetgeen bepaald is in 1849, Hoofdst. VII, bladz. 31, en van 1851, Hoofdst. VIII, bladz. 39.

Art. 8.

Naar aanleiding van den lastbrief van Noord-Brabant, wordt gevraagd: *herziening van de Dordrechtsche Kerkeördening.* De Vergadering oordeelt daartoe niet te moeten overgaan.

Art. 9.

Uit dezelfde Provincie, die in het vorige Artikel gemeld is, wordt voorgesteld: *Eene verzameling van de besluiten, door onderscheidene Synoden gemaakt, uit derzelver handel-*

gen te trekken, tot een aanhangsel van het kerkelijk handboekje. De Synode heeft dit voorstel niet aangenomen.

Art. 10.

Nog wordt namens de Provincie Noord-Brabant gevraagd: hoe, in geval van oprigting der Theologische school, te moeten handelen met de Academische graden, als: Student in de letteren, enz.? De Synode oordeelt, dat de regeling hiervan toevertrouwd is aan het Collegie der Curatoren.

Art. 11.

Door Ds. A. Pz. ZWEEDIJK is aangeboden een „Leer- en Vraagboek der Bijbel-geschiedenissen,” enz. waardoor ZEw. meent, hoewel vroeger daarmede onbekend, voldaan te hebben aan het uitgedrukte in de handelingen der Synode van 1837. ZEw. verzoekt verder de gunstige bevordering tot verspreiding van dit boekje.

In verband hiermede wordt bij monde van een der leden verzocht, op begeerte van eenen Leeraar, dat namens deze Synode, zulk een werkje worde vervaardigd, ter voorkoming van vermenigvuldiging door anderen.

Hierbij is de begeerte gevoegd, dat de Synode zorge dat de door de Kerk aangenomene Vraagboekjes eenstemmig gebruikt worden. De behandeling en beslissing van deze zaak is tot de volgende zitting uitgesteld.

Art. 12.

De zitting wordt gesloten met het zingen van Ps. 113: 1 en het gebed door Ds. OGGEL.

Vier en twintigste Sessie.

Donderdagmiddag.

Art. 1.

De zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 68: 17 en het gebed door den Ouderling NUIJS.

Ds. DE WAAL verlaat de Vergadering wegens ongesteldheid.

, ha

Art. 2.

De Vergadering, terug komende op Art. 11 der vorige zitting, oordeelt: Dat zij de vermeerdering van vraagboekjes niet behoort te bevorderen, maar bij vernieuwing aan te dringen op het gebruik, vooral van den Catechismus en het Kort Begrip.

Art. 3.

Wordt in behandeling gebragt een brief van den Kerkeraad van *Elburg*, verzoekende, dat de Synode maatregelen neme, opdat de gemeente haren Leeraar kunne voorzien van behoorlijk onderhoud, waartoe zij zich onbekwaam rekent. Als reden waarom genoemde kerkeraad zich tot de Synode wendt, meldt hij, dat de Provincie Gelderland, waaronder *Elburg* behoort, geene genoegzame toelage geeft. Dan, daar bij monde van den penningmeester dier Provincie verklaard wordt, dat genoemde Leeraar nog altijd heeft gekregen wat ZEW. vroeg, (de laatste maal slechts uitgezonderd) laat de Synode deze zaak voor genoemde Provincie over.

Art. 4.

Wordt behandeld een brief van de gemeente *Dalfsen*, behelzende protest tegen de indeeling dier gemeente bij de Classis van *Ommen*. Deze zaak wordt beschouwd als tot de Provincie behoorende.

Art. 5.

De Praeses doet Verslag van brieven betreffende de hereeniging: een van *H. STAM*, *J. STAM* en *H. GRIFFIOEN* van *Kockenge*, een van *S. STAM* te *Kockenge*, een van den Kerkeraad te *Leijden* en een van de gemeente *Heerjansdam*.

Ds. BRUMMELKAMP overhandigt een stuk van den Kerkeraad te *Leijden*, eenen brief van *Assen* en eenen van *Apeldoorn*, allen vroeger in Vereeniging staande met *Ds. BRUMMELKAMP*.

Over deze stukken wordt gesproken, doch geoordeeld, dat nademaal de wederzijdsche partijen hier niet vertegenwoordigd zijn, en men ook met de bijzonderheden niet genoegzaam

bekend kan worden, eene Commissie moet worden benoemd, die namens de Synode werkzaam zal zijn ter voltrekking der hereeniging in de onderscheidene gemeenten. Intusschen wordt inlichting gegeven over de gemeente Kockenge, en geoordeeld, dat die zaak, gelijk zij behandeld is, als afgedaan moet worden beschouwd; zoodat de komst der Commissie aldaar niet noodig is. Ook oordeelt de Synode, dat de zaak van Heerjansdam in hare Classis kan worden afgedaan.

Verder wordt besloten, om twee Commissiën te benoemen, eene die de zaken te Leyden en Loosdrecht, en eene die de zaken te Apeldoorn en Assen zal behandelen. Hierbij wordt bepaald, dat, wanneer eene der beide Commissiën zich niet in staat ziet, de zaken ergens tot een goed einde te brengen, zij in dit geval de andere Commissie te hulp kan roepen.

Als Commissie voor de eerstgenoemde plaatsen, heeft de Vergadering benoemd D.Ds. S. VAN VELZEN, P. J. OGGEL en N. H. DOSKER, en als Secundi D.Ds. C. STEKETÉE, CZN. P. J. DE BRUIJN en T. H. UITTERDIJK.

En voor de laatstgenoemde plaatsen D.Ds. D. POSTMA, P. DIJKSTERHUIS en K. J. VAN GOOR, en als Secundi D.Ds. W. A. KOK, J. BAVINCK en H. G. POELMAN.

Art. 6.

Is ingekomen een brief van den Kerkeraad te Sexbierum, inhoudende bezwaren tegen de Vereeniging met Ds. BRUMMELKAMP c. s. zoo als die te Zwolle geschied is. De Vergadering oordeelt, dat gemelde Kerkeraad uit deze notulen zal kunnen zien, hoe de Synode de zaak behandeld heeft, en dat hem daarvan kennis gegeven zal worden.

Art. 7.

Een lidmaat van de gemeente te *den Brielle*, heeft zich met eenen brief beklagd over de Classis van Rotterdam. De Vergadering oordeelt, het bedoeld lidmaat naar zijn Provinciaal Kerbestuur te verwijzen.

Art. 8.

Een brief is ingekomen van den Kerkeraad der Gemeente

te Wanswerd, omtrent eene geldkwestie. Wordt besloten Christelijken raad wegens deze zaak te geven. Aan Ds. C. STEKETÉE, CzN. wordt opgedragen aan genoemden Kerkeraad te schrijven.

Art. 9.

10. Wordt mededeeling gedaan van eenen brief van de gemeente Tholen, behelzende twee onderscheidene verzoeken. De Synode oordeelt, dat genoemde Gemeente zich tot de Classis en de Provincie, waaronder zij ressorteert, behoort te vervoegen.

Art. 10.

Een brief wordt gelezen van de Nederduitsch Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika aan de Provinciale Kerkvergadering van de Christelijk Afscheidene Gereformeerde Gemeente van Gelderland gerigt, die van den navolgenden inhoud is:

*Aan de vereenigde Provinciale Vergadering
der Christelijk Afscheidene Gemeenten
van Gelderland en Overijssel.*

Eerwaarde en zeer geliefde Broeders in den Heere JEZUS CHRISTUS, onzen Goddelijken en eeuwig gezegenden Zaligmaker, het eenig Hoofd der Kerk!

Genade, barmhartigheid en vrede van God onzen Vader, in JEZUS CHRISTUS onzen Heere, door den alvermogenden invloed van den Heiligen Geest, worde rijkelijk vermenigvuldigd aan U allen.

„Met gevoel van hartelijke blijdschap ontvingen wij Uw schrijven van September 1852, hetwelk de gemeenschap der heiligen inderdaad tot eene wezentlijkheid maakt, welke wij belijden te gelooven, zonder op die wijze helaas! er naar te trachten, als des Christens dure plicht zulks vordert; eene gemeenschap welke het zijn voorregt is, hier in der tijd te genieten, en die onder de verlostten door het bloed des Lams

cens in betere oorden volmaakt zal worden. Ofschoon gescheiden, zoo als gij te regt aanmerkt, door de onmetelijke diepte, en tot onderscheidene takken van de zichtbare Kerk behoorende, vereenigen wij ons hartelijk met u in den wensch, dat de broederlijke liefde blijve, dat wij elkander gedurig voor den Troon der Genade gedachtig zijn, en dat wij door Christelijke briefwisseling over de belangen van het Koningrijk van onzen gezegenden Verlosser mogen trachten, niet alleen elkander, maar ook diegenen, die onzer geestelijke zorg aanvertrouwd zijn, te versterken en te bemoedigen.

Wij hebben verschooning te vragen voor de vertraging, die plaats gevonden heeft in het beantwoorden van uwen brief, vertrouwende dat zulks in de toekomst zal worden voorkomen; tevens nemen wij de vrijheid, zeer geliefde broeders! u te verzoeken in toekomstige mededeelingen, zooveel als mogelijk is, te trachten zoodanige bijzondere opmerkingen omtrent de gevestigde kerk in de Nederlanden te vermijden, als die de strekking hebben kunnen, om ook zelfs eenigen te ergeren, wien wij niet gaarne tot aanstoot zouden willen zijn. Van den voortgang van het Evangelie der genade in uw midden, van de bekeering van zondaars tot God, van de vorderingen der geloovigen in geestelijk leven, en van toenemende gelijkvormigheid aan het beeld van onzen aanbidderswaardigen Verlosser te vernemen, zal ons ten allen tijde innig genoegen verschaffen; wij vertrouwen daarom, dat ons verzoek door u in dien geest moge worden ontvangen, als waarin hetzelfde u wordt medegedeeld, — in den geest der liefde en zachtmoedigheid. — Onze vurige bede is, dat de Geest des Allerhoogsten in rijke en overvloedige mate worde uitgestort over Zijne Kerk in de Nederlanden, dat de waarheid, zoo als dezelve in CHRISTUS JEZUS is, alom in getrouwheid en eenvoudigheid worde verkondigd, en dat allen, die belijden tot de Kerk van CHRISTUS te behooren, de opregtheid van die belijdenis betoonen in eenen wandel, waardig het Evangelic. — Gedenken wij aan de dagen van ouds,

toen Nederland door de onderscheidende genade van God verwaardigd was, het brandpunt van waar Evangelielicht te zijn; herinneren wij ons de verplichtingen, onder welke wij, aan dezen verwijderden uithoek van des Heeren wijngaard, ten opzichte van dat geliefde Land liggen, van waar de stralen van zuivere Evangeliewaarheid zich tot ons hebben uitgebreid in hare Formulieren en Geloofsbelijdenis, dan gloeijen onze harten van dankbaarheid, en wij loven den Heere voor Zijne onverdiende genade en goedertierenheid.

Mogt ook al het licht op den kandelaar op sommige plaatsen verduisterd of ergens geheel uitgebluscht zijn geworden, zoo smeeken wij van harte, dat de olie van Goddelijke genade krachtig nederdale op Zijne Kerk; en in gedachten houdende, dat dit niet door kracht of geweld, maar alleen door den Geest van den Heere der heirscharen geschieden kan, zoo is onze ernstige bede, dat de Geest van overtuiging en bekeering, van geloof en heiligmaking moge nederdalen op Leeraars en leden van elk gedeelte der Kerk in het Moederland, opdat er niet slechts eene beweging ontsta onder de dorre doodsbeenderen, maar een leven uit den dood.

De melding, die gij maakt, zeer geliefde broeders! van het tweede Eeuwfeest, hetwelk wij het voorregt hadden op den 6ten April 1852 te vieren, herinnert ons op nieuw, zoo als gij te regt schrijft, dat het enkel de Heere is, die ons bewaard, gezegend en uitgebreid heeft, ja, die ons gedragen heeft op de vleugelen Zijner liefde, zoodat wij enkel door Zijne genade zijn, wat wij zijn. Wij vreezen echter dat het gevoelen, hetwelk de geruchten u aanleiding gegeven hebben, aangaande onzen geestelijken voorspoed te koesteren, veel gunstiger is, dan wij ons gerechtigd gevoelen u toe te laten te behouden. De zuivere leerstellingen van de Gereformeerde kerk, vervat in de Formulieren van Eenigheid, worden wel is waar, (wij danken er God voor, in staat te zijn dit te mogen zeggen) van onze predikstoelen verkondigd, en op prijs gesteld en beleden door onze gemeenten; wij vertrouwen ook,

dat er niet weinigen onder ons zijn, die levende toonbeelden zijn, dat de prediking van JEZUS CHRISTUS en dien gekruist, nog de kracht en de wijsheid Gods tot zaligheid is; over het algemeen echter hebben wij maar al te veel reden, om met den Psalmist te zeggen: „Zult Gij ons niet weder levendig maken, dat Uw volk zich om U verblijde?“ Daarom verzoeken wij u, zeer geliefde broeders! en allen, wien dezen onzen brief in handen moge komen, die de zielen hunner medemenschen liefhebben, en om de verbreiding van het Rijk des Verlossers bidden, in uwe smeekingen de Zusterkerk in Zuid-Afrika gedachtig te zijn, dat zij moge zijn als een wijnstok door den Heere geplant, overvloedig bewaterd door Zijne instellingen en door Zijnen Geest, en in overvloed moge voortbrengen vruchten van geloof en heiligheid, Gode tot prijs en eer. Ja, broeders! blijft voor ons roepen tot den Heere, dat Hij ons zegene en beware, dat Hij ons getrouw make in het verkondigen van den geheelen Raad Gods, en wij tot het laatste nageslacht bewaard worden voor alle leeringen, die strijdig zijn met het groote leerstuk der Hervorming, — het leerstuk met hetwelk eene Kerk staan of vallen moet, — „regtvaardigmaking door het geloof in het Verzoeningsoffer van onzen Goddelijken Verlosser, achtervolgd van de heiligmaking des harten en des levens, door den almachtigen invloed van den Heiligen en heiligmakenden Geest.“

Wij verzoeken u, onze Christelijke groete te brengen aan al onze broeders in CHRISTUS, uwer geestelijke zorg aanvertrouwd. De God des vredes, die den grooten Herder der schapen, onzen Heere JEZUS CHRISTUS, door het bloed des eeuwigen Testaments uit den doode heeft wedergebragt, die volmake hen in alle goed werk om Zijnen wil te doen, werkende in hen hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door JEZUS CHRISTUS, denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid.

Wij laten het aan u, zeer geliefde broeders! dit ons broederlijk schrijven aan uwe Gemeenten bekend te maken, op welke wijze het u het geschikste voorkomt, en wij sluiten deze

onze eerste mededeeling in ootmoedig en biddend vertrouwen, dat, ofschoon het ons nooit vergund moge worden, elkander aan deze zijde des grafs van aangezicht te kennen, wij elkander ten jongsten dage mogen ontmoeten aan de regterhand des troons Gods. Dan zullen wij met de schare der verlostten, door alle eeuwigheid, de liefde en genade van onzen Verbonds-God roemen en prijzen, waar geene afscheiding meer zal plaats hebben, maar waar de verlostten uit alle geslachten, talen, volken en natiën, die den Troon omringen, één hart en ééne ziel tot in alle eeuwigheid zijn zullen, als met ééne stem zingende: „de zaligheid zij onzen God, die op den troon zit en het Lam.”

Broeders! de genade van onzen Heere JESUS CHRISTUS zij met uwen geest, amen!

In naam van de Synode der Nederduitsch-Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika.

Zuid-Afrika,
den 1 Sept. 1853.

WM. ROBERTSON, *Th. Dr. Synodi Praeses.*
P. E. HAURE, *Assessor.*

Na deze voorlezing wordt het volgende voorstel bij acclamatie aangenomen:

De Synode betuigt uit dezen brief de hartelijke verkleefdheid dier kerken te zien aan de van ouds beproefde leer der waarheid, en aan al degenen die deze leer opregt belijden. Zij oordeelt om die reden, ook van hare gemeenschap kennis te moeten geven, en draagt aan hare Commissie op, een exemplaar der handelingen van deze Vergadering derwaarts te zenden, begeleid door eene missive, opdat het standpunt onzer kerk den broederen in Afrika meer bekend worde.

Art. 11.

Het Adres, dat volgens Art. 5 en 6 der zitting van Woensdagmiddag, aan Z. M. zal worden opgezonden, en waarin volgens later besluit ook nog is opgenomen het verzoek, dat Z. M. wake tegen het misbruik van Gods naam, luidt aldus:

opgesteld
door A.B.

Aan Zijne Majesteit, den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz. enz. enz.

S I R E !

De Synode der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk in Nederland heeft in hare Vergadering van Woensdag den 21 dezer, zitting houdende te Zwolle, drie zaken moeten bespreken, naar aanleiding waarvan het haar behoefte is tot Uwe Majesteit te naderen.

Die zaken zijn:

De bloedschande,

De ontheiliging van den dag des Heeren, en

De ontheiliging Zijns Naams door het vloeken.

Uwe Majesteit zal wel met ons overtuigd zijn, dat deze zaken, waar zij plaats vinden, de oordeelen Gods brengen over een land en volk, en als *roepende zonden* die uitdagen.

Nu gevoelen wij wel, dat in eenen Staat, als de onze, en in eenen toestand waarin wij ons bevinden, het moeilijk is, alle bezwaren uit den weg te ruimen, maar onder hetgeen gebeurt, onder hetgeen gemakkelijk gebeuren kan, zoowel in de eene als in de andere zaak, geven onze wetten aan Uwe Majesteit uitnemende voorregten, die zij gebruiken kan ter verheerlijking Gods, en tot verkwikking der harten van vele kinderen Gods.

Wat het eerste, *de bloedschande* aangaat, zoo is het in den lateren tijd veelvuldig in zwang gekomen, dat iemand *trouwt met de vrouw van zijnen overledenen broeder.*

Onze gemoederen zijn hierover grootelijks bezwaard.

Deze en andere graden van bloedverwantschap stellen de zonde daar van bloedschande. Ten gevolge daarvan waren zij dan ook in de Protestantsche Staten *burgerlijk* verboden; zulks was het geval ook in ons dierbaar Vaderland.

Heden ten dage zijn zij burgerlijk, ja geoorloofd verklaard, maar moet toch eerst nog de toestemming van Uwe Majesteit worden gevraagd en verkregen.

Sire! de zaak is dus onvoorwaardelijk gesteld in handen van Uwe Majesteit. Zoo Hoogst-Dezelve nu al niet in alles in ons gevoelen, of in dat der oudere Godgeleerden deelt, Zij gevoelt toch wel, dat het eene allermoeijelijkste zaak is; en bij de keus, om geene bloedschande toe te laten, of misschien wel toe te laten, kan er voor Haar, in het aangezichte Gods, wel geen twijfel bestaan wat te moeten kiezen.

En wat „de behoefte aangaat aan dergelijke verbindtenissen:” zoo maar eenmaal het denkbeeld ons Land vervult, dat Uwe Majesteit *onvoorwaardelijk* die vergunning weigert, het zal spoedig blijken, dat zij niet meer bestaat.

Wat het tweede punt aangaat: *de ontheiliging van den dag des Heeren*; gelijk er des Zondags geen beurs noch weekmarkt gehouden wordt, zoo kon immers ook de openbare koophandel, scheepvaart en spoortrein stilstaan. — Bovenal kon, hetgeen waarop wij Uwe Majesteit in de eerste plaats wilden wijzen, *de posterij stilstaan*.

Zoo wij meenen, heeft Uwe Majesteit het in dezen ook *geheel* in handen; en tegenover den tegenstand van sommigen, mogen wij een' stroom van zegeningen uit den Hoogen, en navolging van velen in den lande er op verwachten.

Er is nog iets, Sire! dat ons zeer drukt, en waarvan wij des te minder zwijgen kunnen, omdat het door gelden van gemeentebesturen wordt geschraagd — en dit is *het meer en meer indringend gebruik van publieke gemakelikheden op den dag des Heeren*.

Sire! wij bidden Uwe Majesteit er wel op te letten: muziek en zang — bij verhittenden drank en dans — in den avond van den dag des Heeren, en waarop men reeds den ganschen dag peinsde, en het gemoed onzer vaderlandsche jongelingen en jonge dochters vlammen leerde!

Zou waarachtige ernst en godsdienst, — zou een gebed in de eenzaamheid daarmede bestaanbaar zijn? — Zou het mogelijk zijn, dat de godsdienst daarbij iets anders bleef, dan

een onbeduidend aanhangsel, hoogstens verlaagd tot eene gewone tijdskorting in den morgen van den dag, tot geheel andere einden overigens bestemd? — Zou dit vreugde in God en gemeenschap met Hem, den driewerf Heilige, die Zijne eer geenen anderen geeft, en met geen verdeeld harte gediend wil worden, kunnen werken? Wij weten, dat men vraagt, of wij dan naargeestige sufferers verlangen, en onzen jongelingen willen verhinderen, zich te verheugen in het goede, dat God hun geeft alle de dagen huns levens; en wij antwoorden: juist het tegendeel. Vreugde in God en waarachtig Zondagsgenot, ziedaar wat wij voor geheel ons volk verlangen!

Maar de Mystificatie die er bestaat — krachtens welke zondedienst en Godsdienst zich zouden kunnen vereenigen, of ook de eene de andere steunen! Zie deze is het, waartegen wij spreken!

En spreken wij er tegen, zoo brengen wij onze dringende bede voor den troon van Uwe Majesteit, en smeeken, dat Zij zulks doe ophouden, naar dat Zij het vermag. Ook in dezen heeft de Kroon een schoon praerogatief, waardoor zij de Godsdienst en de zedelijkheid eere aandoen, waardoor zij God verheerlijken kan.

En nu het derde punt, Sire! *het vloeken, het ontheiligen van 's Heeren Naam.* Waar zouden wij beginnen, en waar eindigen, indien wij in bijzonderheden wilden treden?

Doch wij zullen kort zijn en slechts wijzen op het militaire wezen, waar de Instructiën zelfs het vloeken aan de meerderen verbieden, terwijl nogtans de wijze waarop geïnstrueerd wordt, bij voorkeur eene onderwijzing schijnt te wezen in het vloeken en ontheiligen van 's Heeren Naam.

Sire! dat Uwe Majesteit het toch wete: eenvoudige jongelingen, somtijds ook godvruchtig opgevoed, vallen meigmaal in handen van korporaals en sergeanten, bij wie zij, naarmate zij meer ingetogenheid en godsvrucht openbaren, daarom des te meer benaauwd worden en bevinden zich als op de kweekschool der vloekers.

Hoe zou niet het land versmelten onder zulke gruwelen, en onze schuld grootelijks worden verzaard, indien wij op zulke dingen zwegen!

. Onze bede dan, Sire! klimme niet te vergeefs tot Uwen Troon, en geve de Heere onze God Haar wijsheid en kracht, Hem in dezen te eeren. Met de innige bede, dat God ons onze schulden doe zien en die vergeve; dat Hij ze vergeve, en ons er van reinige door JEZUS' dierbaar bloed, klimmen onze vurige beden ten hemel op voor Uwer Majesteits Persoon en Dooriuchtig Huis,

Waarmede wij ons noemen,

Uwer Majesteits getrouwe onderdanen,

De Synode voornoemd:

P. DIJKSTERHUIS, *Praeses.*

D. J. VAN DER WERP, *Scriba.*

Ziccolle,

den 21 Junij 1854.

Van dit Adres is kopij gezonden aan de Tweede Kamer der Staten Generaal, met verzoek het te ondersteunen. Deze geleibrief luidt aldus:

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Synode der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk heeft gemeend zich schuldig te maken aan verzuim van het een en ander, waartoe zij van den Heere geroepen wordt, zoo zij zich niet tot Zijne Majesteit, onzen geëerbiedigden Koning wendde, met een drievoudig verzoek, ter wering van openbare ergnissen.

Zij meent, dat het hare roeping is, Uwe Vergadering een afschrift te doen toekomen van het Adres, daartoe opgezonden, en heeft de eer Haar zulks bij dezen aan te bieden.

Wij bidden dat de Heere uwe beraadslagingen doe strekken tot heil van Land en Kerk.

Hetwelk doende,

De Synode der Christelijk Afscheidene Gereformeerde Kerk:

(Was get.)

P. DIJKSTERHUIS, *Praeses.*

D. J. VAN DER WERP, *Scriba.*

Art. 12.

Door een der leden wordt opgemerkt, dat de Kerk wel behoefte krijgt aan eenen Archivarius, tot bewaring der stukken, die der Kerk toebehooren. De Synode in deze opmerking deelende, wordt Ds. S. VAN VELZEN als zoodanig benoemd.

Art. 13.

Aan de Synodale Commissie wordt opgedragen, op de meest geschikte wijs een kerkelijk zegel te vervaardigen.

Art. 14.

Door een der broeders wordt gevraagd, of de Synode ook nog pogingen zal aanwenden om te bewerken, dat D.Ds. H. BUDDING en L. G. C. LEDEBOER weder in den regten weg komen.

Betreffende Ds. BUDDING oordeelt de Vergadering dat Ds. BRUMMELKAMP liefderijke pogingen zal aanwenden, opdat hij zich hereenige met de Kerk, doch zoo ZEW. niet terugkomt, verklaart de Synode met droefheid, dat wij hem niet langer beschouwen kunnen, als tot onze kerkgemeenschap te behooren, en hij dus ook niet meer in de gemeenten mag toegelaten worden te prediken.

Wat Ds. LEDEBOER betreft, oordeelt de Vergadering, dat zij ook Hem nogmaals liefderijk moet vermanen. Zij heeft aan Ds. Los dit opgedragen, en tevens in last gegeven, aan ZEW. te schrijven, dat in geval hij niet wederkeert, daaruit dan van zelve voortvloeit, dat wij hem niet beschouwen kunnen, als tot onze Kerkgemeenschap te behooren.

Art. 15.

Aan den Kerkeraad van 's Hage wordt opgedragen, om in overleg met zijne Classis, den tijd en de plaats van de eerstvolgende Synode te bepalen, overeenkomstig Art. 47, vergel. met Art. 50 der Kerkeördening van Dordrecht.

Art 16.

Omtrent de uitgave van de Notulen dezer Vergadering wordt besloten dat zij zullen worden gedrukt onder toezigt van Ds. VAN VELZEN.

tot 1890

Art. 17.

De Vergadering heeft aan D.Ds. BRUMMELKAMP en POSTMA opgedragen, de notulen in gereedheid te brengen voor de drukpers.

Art. 18.

Aan Ds. POSTMA is opgedragen, eenige brieven te beantwoorden, die bij de Vergadering zijn ingekomen.

Art. 19.

Bij het verrekenen der Synodale onkosten, blijkt, dat nu reeds f 88.28 te betalen is, en dat er nog eenige kleine zaken te verrekenen zijn, weshalve iedere Provincie f 10.— betaalt; zullende het geheel verrekend worden, bij de eerste zamenkomst van Curatoren te Kampen.

25 1890

Art. 20.

B E S L U I T.

Op dit oogenblik is het reeds ver in den nacht, (één uur), maar zijn nu ook alle zaken behandeld.

De Praeses verzoekt dat er gezongen worde Ps. 134: 1, 3. Daarna bepaalt ZEw. in eene toespraak de broeders bij de veelvuldige gebreken, die ons aankleefden, maar ook bij de goedertierenheid, die de Heere ons in zoo menig opzigt be-
wezen heeft, onder anderen wijzende op de bekrachtiging van de vereeniging, op het bepaalde tot oprigting der Theologische school, en op de broederlijke gezindheid, die de Vergadering heeft gekenmerkt. Verder wenscht ZEw. den broederen den zegen des Heeren, enz. enz. Daarna draagt ZEw. den Vice-Praeses op, de gemeente te bedanken voor de gastvrijheid en liefde, waarmede zij de Vergadering heeft geherbergd, en thans de Vergadering te sluiten met het gebed.

Ds. POSTMA neemt zulks op zich, na vooraf te hebben laten zingen uit den Avondzang vs. 7, en zijn innig genoegen te hebben betuigd over de verrigte werkzaamheden, in het bijzonder daarover, dat de Heere de plaats, waarin wij thans vergaderd zijn, en die meermalen getuige is geweest van onze

onderlinge scheuren en twisten, nu heeft doen dienen tot dat broederlijke zamenzijn in Hem, dat thans onze zielen verkwikt, en waardoor Zijn Naam grootelijks is verheerlijkt, ZEw. geeft ook zijne innige vreugde er over te kennen, dat tot de gemeenschappelijke oprigting der school is besloten, en spreekt, als uit naam der gansche Vergadering, zijn' hartelijken wensch uit, dat de broeders, die tot Onderwijzers benoemd zijn, die roeping mogen opvolgen. Hartelijk zegt ZEw. de broeders tevens dank voor de menigvuldige bewijzen van broederliefde, door hem dezer dagen ondervonden.

Eindelijk zegt Ds. VAN VELZEN, in naam der Vergadering, den Praeses dank voor de moeite en inspanning, die ZEw. zich getroost heeft in zijne gewigtige betrekking, waardoor de liefelijke loop der Vergadering grootelijks is bevorderd.

De Praeses spreekt daarop den zegen des Heeren over de Vergadering uit.

(Was get.) P. DIJKSTERHUIS, *Praeses*,
 D. POSTMA, *Vice-Praeses*,
 D. J. VAN DER WERP, *Syn. Scriba*.
 P. J. OGGEL, *Adjunct-Scriba*.

De bovenstaande Handelingen nagezien en voor de pers in orde gebracht:

A. BRUMMELKAMP,
 D. POSTMA.

Voor Kopij conform:

P. DIJKSTERHUIS,
 D. J. VAN DER WERP,
 P. J. OGGEL. } *Bedienaren des Goddelijken Woords.*

S L O T W O O R D.

Wordt mij bij het nazien en in orde brengen der Notulen, de gelegenheid gegeven, ook mijnerzijds te getuigen, hoe innig ik mij in onze hereeniging verheug; ik voldoe, wanneer ik haar aangrijp, daardoor aan de behoefte van mijn hart.

„Vader!” zegt de Hoogepriester onzer belijdenis, „Ik wil dat zij één zijn, dat zij allen één zijn, gelijk als Gij in Mij en Ik in U.” En zou Zijn Geest waarlijk in ons kunnen wonen, zonder dat wij naar die éénheid dorstten? Zou het mogelijk zijn, dat de verbroekeling van het ligchaam CHRISTI ons daarbij niet op het diepste griefde? —

Bij de vraag, wat de geschiedenis der eeuwen ons leerde, is het antwoord: o zoo gemakkelijk, o zoo ligt gelukt het den Vorst der duisternis scheure op scheure te bewerken, broeders tegen elkander in het harnas te jagen, en hen elkander te doen verbijten en vereten!

En de heeling der breuken? hoe meer zij werd beproefd, des te duidelijker werd het, dat men er bijna altijd aan moest wanhopen!

En zoo eene ondervinding van een twintigtal jaren ons het eene zoowel als het andere op het krachtigst bevestigde, dan mogen wij wel, diep verteederd door des Heeren goedertierenheid en genade, in aanbidding en verwondering ons zelve verliezen, en uitroepen: „God heeft groote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd!” Zoo zij het dan bij ons en bij geheel de Gemeente. Het herdenken aan de groote daden onzes Gods zij onze ziele goed. Bouwe Hij zelf Zijne Gemeente, bevestigte Hij het werk Zijner handen, en worde Zijne genade meer en meer over ons uitgebreid.

't Regtvaardig volk zal welig groeijen;

Daar twist en wrok verdwijnt,

Zal alles door den vrede bloeijen,

Totdat geen maan meer schijnt!

Geloofd zij God, dat eeuwig Wezen,

Bekleed met mogendheên!

De Heer, in Israël geprezen,

Doet wondren, Hij alleen!

A. BRUMMELKAMP.

I N H O U D.

	Bladz.
Voorwoord	III.
Zamenstelling der Synode, Leden, Praeses, enz.	1—7, 21—25.
De hereeniging met Ds. BRUMMELKAMP, c. s.	7—22.
De betrekking van de Provinciale Hoofdonderwijzers tot de Synode	2, 3, 22, 23.
Orde der Vergadering	25, 26, 32.
Opentlijke Verklaring der Synode van instemming met de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerk	26, 27, 33.
Bekendmaking der hereeniging met Ds. BRUMMELKAMP, c. s.	27, 28.
De vereeniging met de gemeenten, genaamd: onder 't kruis	29, 32, 33.
De bediening der Sacramenten door de Leeraren onder 't kruis, enz.	30, 31.
De erkenning van de Kerk door den Staat, met bijge- voegd Reglement	35, 40, 44.
De Synodale Commissie	36, 37, 46, 47.
De subsidie van den Staat aan de Kerk te verleen	38, 63—66.
De Theologische school	38.
De onzijdigheid van Zuid-Holland betreffende de Theol. school	39, 44, 45.
De plaats voor de Theol. school	44, 48.
De bestrijding der kosten voor de Theol. school	49, 51, 53.
De Curatoren voor de Theol. school	52, 72.
De Collegiegelden en kosten bij het examen aan de Theol. school	54.
De Leeraren bij de Theol. school	56—60, 70.
Bijdrage van het Weekblad de Stem voor de Theol. school	38.
Over Ds. T. F. DE HAAN	57, 60.
De Heer J. S. D'ANCONA	58.
Het voorbereidend en beslissend examen der aankomende Leeraars	52, 54.
Over art. 8 der Kerkeördening van Dordrecht	55, 68.

	Bladz.
Over het Armwezen	48, 50, 69.
" het Lager Onderwijs	60.
" weduwen en weezen van Predikanten	61.
" de zendelingszaak	61, 62.
" het opbrengen van gelden	63.
" de correspondentie met buitenlandsche Kerken	62.
" het vragen van onderstand door middel van Couranten.	63.
" de periodieke geschriften en boeken-censuur	67.
" de vragen bij de proefpredikatie	68.
" de bloedschendige huwelijken	68, 80.
" de Sabbathviering	68, 80.
" het misbruiken van des Heeren Naam.	80.
" het spoedig vertrekken van Leeraren, herhaald be- roep en prediken op nominatie.	70.
" den goeden Vrijdag, Feestdagen en jaarlijksche Bid- en dankdagen voor het gewas	71.
" den doop	71.
" de herziening der Dordsche Kerkeörde, enz.	71.
" Vraagboekjes	72, 73.
" onderscheidene brieven.	73—79.
De Commissiën tot hereeniging.	73.
De correspondentie met de Synode der Nederduitsche Ge- reformeerde Kerk in Zuid-Afrika	79.
Een Archivarius	84.
Een Kerkelijk zegel.	84.
D.Ds. H. J. BUDDING en L. G. C. LEDEBOER.	84.
Eerstkomende Synode	84.
Uitgave der Notulen en in ordebrenging, ook die van 1846	31, 32, 84, 85.
Sluiting der Vergadering en Slotwoord	85—87.